

«კოსენტრის გამოწვევის პრობლემის» მონიტორინგის მართვის ცალკეული კონკურსი

პროცესი ხომისიციანი ფონდი
«ღია საზოგადოებრივი საქართველოს» მასახურის

პროცესი ხომისიციანი წოდილი
«გამჭვივალი ფინანსური ღამისაბაზო საქართველოს» ფასის

ავტორის/ავტორების მიერ ანგარიშში გამოთქმული
მოსაზრება არ გამოხატავს ფონდის „ლია
საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად,
ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

ნინასიტყვაობა	2
1. ძირითადი მიგნებები.....	3
2. პროგრამის გამჭვირვალობა	6
3. პროგრამის დიზაინი	7
4. „ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის“ ფარგლებში გამოყოფილი თანხების ათვისების დინამიკის მიმოხილვა.....	9
4.1. გამოყენებული მეთოდოლოგია.....	9
4.2. თანხების ათვისების დინამიკის ანალიზი.....	9
4.3. პროგრამული ხარჯების დაგვიანების შესაძლო უარყოფითი შედეგები.....	14
5. პროექტების მიმდინარეობა	16
5.1. სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტი	16
5.2. ენერგოინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი	23
5.3. რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი	25
5.4. რეგიონული განვითარების ფონდი	29
5.5. აგრობიზნესის განვითარების პროექტი	31
6. ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის გაგრძელების პერსპექტივა.....	33
7. დასკვნები და რეკომენდაციები.....	34
8. გამოყენებული აბრევიატურები და ტერმინთა განმარტებები.....	36

ნინასისყვაობა

„ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი“ 2006 წლის იანვრიდან ფონდ „ლია საზოგადოება საქართველოს-თან“ თანამშრომლობით და მისი მხარდაჭერით ახორციელებს პროექტს „ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის საზოგადოებრივი მონიტორინგი“. პროექტი ხორციელდება კოალიცია „გამჭვირვალე საერთაშორისო დახმარება – საქართველოს“¹ ფარგლებში.

პროექტის ფარგლებში 2006-2009 წლებში უკვე მომზადდა მონიტორინგის ოთხი ანგარიში. წინამდებარე ანგარიშში საუპარია მონიტორინგის მეხუთე ეტაპის შედეგებზე.

წარმოდგენილი ანგარიშის საანგარიშო პერიოდია 2009 წლის 1 დეკემბრიდან 2010 წლის 1 დეკემბრამდე. საანგარიშო პერიოდი სპეციფიკურია იმ თვალსაზრისით, რომ კომპაქტის ამონურვამდე დარჩენილია 4 თვე. შესაბამისად, პროექტების ნაწილი ამ ეტაპისთვის უკვე დასრულებული ან დასრულების ფაზაში უნდა იყოს.

შეგახსენებთ, რომ 2005 წლის 12 სექტემბერს საქართველოსა და აშშ-ის მთავრობებმა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას – „ათასწლეულის გამოწვევის კომპაქტს“, რომელიც იმავე წლის 28 ოქტომბერს იქნა რატიფიცირებული საქართველოს პარლამენტის მიერ. საქართველოს ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამა 2006 წლის 7 აპრილს ამოქმედდა. კომპაქტის დასრულების ვადა 2011 წლის 7 აპრილია.

აღსანიშნავია, რომ თავდაპირველ კომპაქტში ერთხელ შეიციდა ცვლილება – 2008 წლის 20 ნოემბერს, ხელი მოეწერა ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაციასა და საქართველოს მთავრობას შორის 2005 წელს გაფორმებული კომპაქტის ცვლილებას. აღნიშნული ცვლილება ითვალისწინებს მიმდინარე პროგრამის (295,3 მილიონი აშშ დოლარი) ფარგლებში, დამატებით 100 მილიონი დოლარის გამოყოფას, რის შედეგადაც ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაციის მიერ საქართველოსთვის გამოყოფილი ფინანსური დახმარება 395,3 მილიონამდე გაიზარდა. თუმცა ამ ფაქტს კომპაქტის დასრულების ვადების კორექტირება არ გამოუწვევია.

შესაბამისად, ანგარიშში მიმოხილულია არა მხოლოდ წლის განმავლობაში განხორციელებული საქმიანობა, არამედ 2010 წლის 1 დეკემბრისთვის მიღწეული შედეგები და არსებული პრობლემები.

ანგარიშში წარმოდგენილია, თუ როგორ შეიცვალა პროგრამის სრული დიზაინი 2009 წლის 1 დეკემბრიდან 2010 წლის 1 დეკემბრამდე პერიოდში, ასევე კომპაქტის ხელმოწერის მომენტიდან – დღემდე.

ანგარიშში განხილულია მთელი პროგრამისა და მისი შემადგენელი კომპონენტების ფულადი პარამეტრების დინამიკა; განხილულია, თუ რამდენად შეესაბამება გახარჯული თანხების მოცულობა მრავალწლიანი ფინანსური გეგმით გათვალისწინებულ მაჩვენებლებს; ანგარიშის ფარგლებში მიმოხილულია პროგრამის ფარგლებში განსახორციელებელი პროექტების მიმდინარეობის მდგომარეობა, ცვლილებები პროექტების შიდა დიზაინში, პროექტების განხორციელების შედეგად მიღწეული მიზნების შესაბამისობა კომპაქტში დეკლარირებულ მიზნებთან; განხილულია პროექტების მიმდინარეობის არსებული მაჩვენებლის შესაბამისობა კომპაქტის ვადაში – 2011 წლის 7 აპრილისთვის დასრულების მიზანთანაც.

¹ კოალიციის წევრი ირგანზაფირი არიან: «ფონდი ლია საზოგადოება საქართველო», «ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი», ევრაზის თანამშრომლობის ფონდი, „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“, „მწვანე ალტერნატივა“, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველო“ და „კივიტას გეორგიკა“.

1. ძისითადი მიზნები

- მონიტორინგის პერიოდში გაგრძელდა პროექტის ძირითადი დიზანის მუდმივი ცვლილების ტენდენცია. ტენდენცია გვაჩვენებს, რომ პროექტში გამოჩენილი ყველა არსებული რესურსის მობილიზება ძირითადად სამცხე-ჯავახეთის გზის რებილიტაციის პროექტში არსებული პრობლემების გადასაჭრელად ხდება. საანგარიში პერიოდის დასრულების ეტაპისთვის პროექტის ჯამური ღირებულება გასული წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით უცვლელია და შეადგენს 395,3 მილიონ აშშ დოლარს. ამასთან, გამოიკვეთა ის ფაქტი, რომ აგვისტოს ომის შემდეგ დამატებითი დახმარების ფარგლებში – 2008 წლის დეკემბრის კომპაქტის №1 შესწორებით პროგრამისთვის გამოყოფილი 100 მილიონი აშშ დოლარი სრულად აითვისა სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტმა. ამას გარდა, ამავე პროექტისთვისაა გათვალისწინებული დამატებით 10 მილიონი – სხვა პროექტებიდან. მაშინ, როცა შესწორების თანახმად გზის პროექტს 100 მილიონიდან სულ 60 მილიონი უნდა მოხმარებოდა. გარდა ამისა, 2009 საანგარიში პერიოდის დასაწყისთან შედარება ცხადყოფს, რომ სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციას მთელი თანხის 54% მოხმარდება 52%-ის ნაცვლად, როგორც ეს გასულ წელს იყო დაგეგმილი; ხოლო რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტსა და ადმინისტრირებისა და კონტროლის კომპონენტს, შესაბამისად, მთელი თანხის 14 და 5% მოხმარდება, ნაცვლად 15 და 6%-ისა;
- კვლავ დღის ნესრიგში დგას თანხების ათვისების ტემპის გაზრდის აუცილებლობა. წინა წლებში არსებული დიდი ჩამორჩენის გამო მეუთე პროგრამული წლის მესამე კვარტალის დასაწყისისთვის მთლიანი თანხის დაახლოებით მხოლოდ 76.5% არის ათვისებული. რაც გულისხმობს, დარჩენილი დროის განმავლობაში საშუალოდ 12%-ის ათვისებას. ამ საცავად ამბიციურმა ზრდამ შესაძლოა ეჭვეჭვეშ დააყენოს შესრულებული სამუშაოების ხარისხი. განსაკუთრებით ყურადღებას საჭიროებს რეგონალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი, რომლის ფარგლებშიც მთელი თანხის მხოლოდ 62.1% არის ათვისებული მეუთე პროგრამული წლის მეორე კვარტლისთვის. რაც გულისხმობს, რომ დარჩენილი ორი კვარტლის განმავლობაში საშუალოდ კვარტალურად მთელი თანხის 12.6% უნდა იყოს ათვისებული; ეს როული გამოწვევა იქნება, ვინაიდან აქამდე, საშუალოდ, 3.5% იყო ათვისებული კვარტალურად. მეუთე პროგრამული წლის პირველ კვარტალში საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდის ფარგლებში მხოლოდ გეგმით გათვალისწინებულის 18.7% დაიხარჯა. ამ კომპონენტისათვის მიმდინარე მეუთე პროგრამული წლისათვის გეგმით გათვალისწინებულის 39% დაიხარჯება. ამ მხრივ უკეთესი მდგომარეობაა საანგრითა განვითარების პროექტისა და ადმინისტრირებისა და კონტროლის კომპონენტებში: მეუთე პროგრამული წლის მეორე კვარტლისათვის მთელი დაგეგმილი თანხის დაახლოებით 80%-მდე არის ათვისებული;
- გაუმჯობესდა ფაქტიური ხარჯების ფინანსურ გეგმასთან შესაბამისობაში მოყვანის მაჩვენებელი. გასულ წლებში მთლიანი ათვისებული თანხების ოდენობა გეგმით გათვალისწინებულის 50%-ს არ აღემატებოდა. მომდევნო კვარტალში გეგმით გათვალისწინებულის 80% იქნება ათვისებული, რაც პროგრამის გამოცდილების ფონზე კარგი მაჩვენებელია, თუმცა არასაკმარისი.
- სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტი კვლავ ათასწლეულის გამოწვევის ყველაზე პრობლემური პროექტია. მონიტორინგის პერიოდში პროექტის ღირებულება ისევ გაიზარდა: 203 მილიონ 515 ათასი აშშ დოლარიდან 212 მილიონ 615 ათას აშშ დოლარამდე, ანუ დაახლოებით 9 მილიონი აშშ დოლარით. ამ დროს, სარეაბილიტაციო გზის მანძილი, საანგარიში პერიოდის დასაწყისთან შედარებით, გაზრდილია სულ 3,52 კილომეტრით და სარეაბილიტაციო გზის სიგრძე 2010 წლის 1 დეკემბრისთვის შეადგენს 222,72 კილომეტრს; საბოლოოდ, კომპაქტის თავდაპირველი ვერსიით გათვალისწინებული 102 მილიონი აშშ დოლარის ნაცვლად გზის რებილიტაციის პროექტზე საანგარიში პერიოდის დასასრულისთვის გათვალისწინებულია 110,6 მილიონი აშშ დოლარით მეტის დახარჯა. კომპაქტით თავდაპირველად გათვალისწინებული სარეაბილიტაციო გზის სიგრძე კი (245 კილომეტრი) შემცირებულია დაახლოებით 22 კილომეტრით.
- სამცხე-ჯავახეთის რეაბილიტაციის პროექტი კვლავ ფორსმაჟორულ სიტუაციაში აღმოჩნდა. მიუხედავად იმისა, რომ კომპანია ასტრომ ინთერნეიტენელის მიერ სამუშაოების არასათანადოდ წარმოებასთან დაკავშირებით პრობლემები საანგარიში პერიოდის დასაწყისისთვის უკვე იდენტიფიცირებული იყო, ფორსმაჟორული სიტუაციის თავიდან აცილება კვლავ ვერ მოხერხდა.

კონტრაქტი კომპანია „აშტრომ ინტერნეიშენელთან“ შეწყდა საბოლოოდ მხოლოდ 2010 წლის აგვისტოში. ათასწლეულს გამოწვევის ფონდმა კომპანიას 37 მილიონ 938 ათას 632 აშშ დოლარი გადაუხადა. კომპანიას დაეკისრა ჯარიმები ჯამური ოდენობით 8,2 მილიონი აშშ დოლარი.

შედეგად, საანგარიშო პერიოდში, 30 მილიონ 903 542 აშშ დოლარის ღირებულების კონტრაქტი ტენდერის გარეშე, ფასთა კვოტირების გზით იქნა დადებული.

ფორსმაჟორულ სტუციაში აღმოჩენას საანგარიში პერიოდში, ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის აზრით, ჰქონდა როგორც ობიექტური, ისე სუბიექტური მიზეზები. ობიექტურ მიზეზებს შორის არის კომპანია „აშტრომთან“ თავდაპირველად გაფორმებული კონტრაქტის პირობები, რომელიც საქართველოს სახელმწიფოს კონტრაქტის განვითარების საქალებას, მიუხედვად იდენტიფიცირებული პრობლემებისა, დანაკარგების გარეშე არ აძლევდა. სუბიექტური მიზეზებად კი მიგვაჩნია ნახევარზომები, რომელიც გატარებულ იქნა ამ კომპანიასთან მიმართებაში და აპრილის მიწურულის შემდეგ კონტრაქტის გაწყვეტის წინაპირობების დროულად გამოუყენებლობა და დაუსაბუთებელი დაყოვნება.

შედეგად, კონტრაქტორ კომპანიებს სამუშაოების უპრეცედენტოდ დაჩქარებულ ტემპებში უწევდათ განხორციელება, რაც გზის ხარისხთან დაკავშირებულ საფრთხეებს აჩენდა. თუმცა, აქვე უნდა ითვევას, რომ დაჩქარებული ტემპებით მიმდინარე სამუშაოების მასშტაბმა შექმნა იმის წინაპირობას, რომ პროექტი ვადებში დასრულებულიყო.

► მონიტორინგის პერიოდში, პროექტის ინტერსეპტოდან გამომდინარე, შეიღახა საქართველოს 3 მოქალაქის საკუთრების უფლება. მოხდა მათი სახლების – ქონების ექსპროპრიაცია. ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის მიაჩნია, რომ კომპენსაციის არაადეკატურობას ადგილი ჰქონდა ორივე შემთხვევაში – როგორც სახელმწიფოს მიერ შეთავაზებული თანხის, ისე – საკუთრების მფლობელთა მიერ მოთხოვნილი ანაზღაურების შემთხვევაში. სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღების აუცილებლობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო რეგიონის გათვალისწინებით, სადაც საქართველოს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი მოქალაქეები არიან დასახლებული. (დეტალები იხილეთ ქვეთავში „პროექტების მიმდინარეობა“);

► მონიტორინგის პერიოდში დადასტურდა, რომ ენერგონფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის ყველაზე წარმატებული პროექტია. 2010 წლის 1 დეკემბრის მდგომარეობით ენერგონფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის ბიუჯეტია 45, 900 მილიონი აშშ დოლარი (დაფინანსება კომპაქტში თავდაპირველად გათვალისწინებულ სახსრებთან შედარებით შემცირებულია 2,6 მილიონი აშშ დოლარით და შეადგენს 45,9 მილიონ აშშ დოლარს).

არსებული დაფინანსების ფარგლებში პროექტმა შეძლო დაგეგმილი რეაბილიტაციის სამი ფაზის განხორციელება და პროექტის დამატებითი სეგმენტის – გაზაფავის საპროექტო შესწავლის სამუშაოების დაფინანსება. თუმცა, პროექტში დაზოგილი თანხებით, სრულად ვერ მოხერხდა გაზაფავის რეაბილიტაციის მეოთხე, ახალი ფაზის განხორციელება. მონიტორინგის პერიოდში მოხდა ენერგეტიკის რეაბილიტაციის პროექტი არსებული ფინანსური რეზერვების მიზანმიმართული დაყოვნება სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტის შესაძლო საჭიროებებისთვის დასაზოგად. საბოლოო ჯამში პროექტის ფარგლებში ველარ მოხერხდა რეაბილიტაციის მეოთხე ფაზის დამოუკიდებლად განხორციელება, თუმცა საანგარიშო პერიოდის მეორე ნახევარში ენერგოინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტმა ნავთობისა და გაზის სახელმწიფო კორპორაციისთვის ჩრდილო-სამხრეთის გაზადენის რეაბილიტაციის მიზნებისთვის საერთაშორისო ტენდერით შეისყიდა 6 მილიონ 12 ათას 757 აშშ დოლარის ღირებულების მიღები და მოწყობილობები. კორპორაცია, ანუ სახელმწიფო თავის თავზე იღებს სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელებას.

► რეგიონალური ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტის ვადებში დასრულება საფრთხის წინაშეა. რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარებისთვის კომპაქტის ხელმოწერის მომენტისთვის განსაზღვრული იყო 60 მილიონი აშშ დოლარის გამოყოფა. მრავალჯერადი მოდიფიკაციის შემდეგ, 2010 წლის ნოემბრისთვის ამ მიმართულებით 54, 735 მილიონი აშშ დოლარი გათვალისწინებული. ამასთან – პროვორამაში თავდაპირველი დიზაინით გათვალისწინებული დასაფინანსებელი პროექტების რაოდენობა შემცირებულია. მონიტორინგის პერიოდში – 2009 წლის 1 დეკემბრიდან 2010 წლის 1 დეკემბრამდე ცვლილებებია განხორციელებული რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის შიდა პროექტების დაფინანსებაში. ემ-სი-ჯიდ

პროექტების დაფინანსებაში საკუთარი წილი შეამცირა. ამასთან, ასათვისებელი თანხების დინამიკა კი ცხა-დყოფს, რომ რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტების 2010 წლის განმავლობაში დას-რულება, რაც გეგმით იყო გათვალისწინებული, არარეალისტურია.

► **რეგიონალური განვითარების ფონდის დაფინანსება შემცირებულია 2,5 მილიონი აშშ დოლარით. (32,5 მი-ლიონი აშშ დოლარიდან 30 მილიონ აშშ დოლარამდე). მონიტორინგის პერიოდში რეგიონული განვითარების ფონდი აქტივობის დაბალი ტემპით გამოირჩეოდა. ამ პერიოდში განისაზღვრა ფონდის თანხების შემდგომი განვარგვის მიმართულება – რეგიონული საგანმანათლებლო პროგრამები. თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაცია ამ პროცესის დაჩქარებას ითხოვს, თანხების განაწილების წესა და ფორმებზე ჩამოყალიბება 2010 წლის 1 დეკემბრისთვის ჯერჯერობით ვერ მოხერხდა.**

► **აგრობიზნესის განვითარების პროექტში ვადების დაცვა მოხერხდა. პროექტში ძირითადი აქტივობა მონიტო-რინგის პირველ ორ თვეში განხორციელდა. დანარჩენი დრო პროექტების მონიტორინგსა და პროექტის დასრულების სამუშაოებს მოხმარდა. აგრობიზნესის განვითარების ფონდის დაფინანსება კი კომპაქტში თა-ვდაპირველად გათვალისწინებულთან შედარებით 5 მილიონი აშშ დოლარითაა გაზრდილი. (15 მილიონი აშშ დოლარიდან 20 მილიონ 530 800 ათას აშშ დოლარამდე). პროექტის ფარგლებში დაფინანსებულია 286 პრო-ექტი. 2010 წლის 31 ოქტომბრის მონაცემებით პროექტს ათვისებული ჰქონდა კომპაქტით გათვალისწინე-ბული თანხის 93 პრიცენტი. ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის ხელთ არსებული ინფორმაციით, ვალდებულებების შეუსრულებლობისთვის 30 სექტემბრისთვის თანხა ჩამოეჭრა მხოლოდ ერთ პროექტს – 19,320 აშშ დოლარი.**

► **ათასწლეულის გამოწვევის 5 წლიანი პროგრამა დასკვნით ეტაპზეა. დღის წესრიგში ახალი კომპაქტის დადების შესაძლებლობა დგას. ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაციამ უკვე გამოქვეყნა 2011 წელს დახმარების პოტენციურ მიმღები ქვეყნების ორი ჯგუფის სია: დაბალი შემოსავლების და საშუალო დაბალი შემოსავ-ლების ქვენების.**

შემუშავებულია კრიტერიუმების ფართო ჯგუფი, რომელიც ორ ჯგუფად იყოფა – ეკონომიკური და პოლი-ტიკური მაჩვენებლები. (დეტალები იხილეთ ქვეთავში “ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის გაგრძელების პერსპექტივა”).

დასახელებული კრიტერიუმების პირობებში საქართველოს აქეს კარგი პერსპექტივა ათასწლეულის გამო-წვევის პროგრამის ფარგლებში დაფინანსებულ ქვეყნებს შორის კვლავ მოხვდეს. თუმცა დღემდე არ არსე-ბობს ქვეყნისათვის კომპაქტის მეორედ მიღების პრაქტიკა. ათასწლეულის გამოწვევის დირექტორთა საბჭო დეკემბრის შუა რიცხვებში მიღებს გადაწყვეტილებას დახმარების ახალი პროგრამის დასამტკიცებლად. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს მთავრობას შესაძლო მომავალი კომპაქტისთვის ჯერ-ჯერობით მხოლოდ უნივერსიტეტის მშენებლობის სურვილი გამოთქვა. საქართველოს მიერ შეთავაზებული სხვა პრიორიტეტების შესახებ დეტალური ინფორმაცია ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს ამ ეტაპზე არ გააჩნია.

2. პროგრამის გამზვნება

ბოლო წლებში, ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის მონიტორინგის განხორციელების პროცესში, ეკონო-მიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს საქმაოდ აქტივური თანამშრომლობა ჩამოყალიბდა ათასწლეულის გა-მოწვევის ახალ მენეჯმენტთან. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ სახეზე გვაქვს მენეჯმენტის მხრიდან ეკონომიკური კვლევის ცენტრის დასკვნებსა და რეკომენდაციებზე რეაგირების ფაქტებიც. ასეთ მაგალითად შეიძლება ჩაი-თვალოს მონიტორინგის პერიოდის დასაწყისში (2009 წლის დეკემბერში) მიღებული გადაწყვეტილება სამცხე-ჯავახეთის გზების პროექტის კონტრაქტორი კომპანიის „აშტრომისთვის“ სარებილიტაციით გზის ნაწილის ჩა-მორთმევის შესახებ. (დეტალური იხილეთ ქვეთავში – „პროექტების შესრულება“).

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მონიტორინგის პერიოდში ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს ინფორმაცი-ის მოპოვების თვალსაზრისით პრობლემა შეექმნა. კერძოდ, ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრმა ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს 5 აგვისტოს სამეთვალყურეო საბჭოს №48 სხდომის ოქმის და რეზოლუ-ციის მოპოვება შეძლო მხოლოდ 2010 წლის ოქტომბერში, არაერთგზის მიმართვის შემდეგ. ამას გარდა, ფონდმა საერთოდ ვერ მოგვაწოდა №47-ე სხდომის ოქმი, რომელიც 2010 წლის 6 ივლისს გაიმართა. ფონდის საზოგადოება-სთან ურთიერთობის სამსახურის მიერ გაკეთებული განმარტებით, აღინიშნული იქმი და რეზოლუცია არ არის ხელმოწერილი სამეთვალყურეო საბჭოს თავმჯდომარის მიერ, რაც ჩვენ არასათანადო არგუმენტად მიგვაწინა. აღსანიშნავია, რომ 2010 წლის 6 ივლისს ჩატარებული № 47 სხდომის ოქმი სამეთვალყურეო საბჭოს წარდგინა №48-ე სხდომაზე. წარდგენილ ოქმით და რეზოლუციებით საბჭოს არც ერთ წევრს აზრი არ გამოიუტევას და აღნიშნული ოქმი და რეზოლუცია საბჭოს წევრთა მიერ დამტკიცებულ იქნა ერთხმად. (იხი-ლეთ ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №48).

უნდა აღვნიშნოთ, რომ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომების გამჭვირვალეობა ათასწლეულის გამოწვევის პრო-გრამის გამჭვირვალეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი შემადგენელი ფაქტორია. საბჭოს უფლებამოსილებაში შედის პროგრამაში განსახორციელებელი ცვლილებების განხილვა და დამტკიცება, რაც მათ შინაარსსა და ამ შინაარსთან დაკავშირებით საბჭოს წევრთა პოზიციებზე ქმნის წარმოდგნას. სხდომებზე განხილული და დამტკიცებული საკითხები შემიჩნევები საჭიროებას დამატებით დაზუსტებას, თუმცა, მონიტორინგის პრაქტიკამ გვაჩვენა, რომ საქმაოდ საინტერესო წყაროდ გვევლინება პრობლემების იდენტიფიცირებისთვის.

ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით საგულისხმოა №47-ე სხდომის ოქმი-დან ჩანს, რომ ამ პერიოდში, ანუ 2010 წლის ივნისისთვის ჯერ კიდევ არ იყო გარკვეული სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პერსპექტივა. ამის გამო სხვა პროექტებში, მაგალითად ენერგოინფრასტრუქტურის რე-აბილიტაციის პროექტში არსებული თანხების ათვისება ფერხდებოდა, რადგან ჯერ კიდევ არ იყო ცნობილი, თუ როგორ მოხერხდებოდა სიტუაციის დარეგულირება სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტის კონტრაქტორ „აშტრომ ინტერნეიტენელთან“ და რა მოცულობის დაფინანსება იქნებოდა საკმარისი პროექტის დასრულებისთვის. (იხილეთ თანხების ათვისების დინამიკის მიმოხილვა და ქვეთავი „პროექტების განხორციელება“).

№48 სხდომის ოქმის თანახმად კი, უკვე გამზადებულია გადაწყვეტილება კომპანია „აშტრომთან“ ხელშეკ-რულების განყვეტის შესახებ და ჩატარებულია ფასთა გამოკითხვა და მომზადებულია ხელშეკრულება სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტის კიდევ ერთ კონტრაქტორთან – „ბლექ-სი გრუპთან“ „აშტრომის“ მიერ სარეაბილიტაციო გზის დაუსრულებელი მონაკვეთების რეაბილიტაციის შესახებ.

შესაბამისად, სამეთვალყურეო საბჭოს 47-ე სხდომა ჩატარდა პროგრამის განხორციელების კრიტიკულ პერი-ოდში. ამ სხდომის ოქმის მონიტორინგის უარის თქმა (თუნდაც მისი ხელმოწერის დაყოვნება), ჩვენის აზრით, ემსახურება პროგრამის სრულფასოვანი მონიტორინგის განხორციელებაში ხელის შეშლის მიზანს და უკან გადადგმული ნაბიჯია ათასწლეულის პროგრამის გამჭვირვალოების უზრუნველყოფის გზაზე.

3. Յհրծիւթեան օրէանու

ათასნლეულის გამოწვევის პროგრამის ფარგლებში გამოყოფილი ჯამური დახმარება, 2008 წელს შესული ცვლილების შემდეგ – 395,3 მილიონ აშშ დოლარს შეადგენს. პროექტის განხორციელების განმავლობაში ცვლილებები შესულია როგორც მთლიანი პროგრამის დიზაინში, ისე – ცალკეული პროექტების სტრუქტურაში. დიზაინის მუდმივი ცვლილება ძირითადად განპირობებული გახლდათ სამცხე-ჯავახეთის გზის რებილიტაციის პროექტის ფარგლებში შექმნილი პრობლემებით. ასევე – მენეჯმენტის მიერ დამატებითი დაფინანსების მიღებისთვის გაკეთებულ წინასწარ შეფასებებში ცდომილებებით, კონტრაქტორების მიერ განხორციელებული სამუშაოს მონიტორინგში არსებული ნაკლოვანებებით, ამ ნაკლოვანებებზე რეაგირების გრძელი დროით, სხვა ობიექტური თუ სუბიექტური მიზეზებით. წინამდებარე ანგარიშში დეტალურად არის მიმოხილული ამ ცვლილებების მიზეზები, შინაარსი და შედეგები.

ათასწლეულის გამოქვეყნის პროგრამის დიზაინი 2010 წლის 1 დეკემბრისთვის ასე გამოიყურება;

1. სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტი – 212 მილიონ 615 ათასი აშშ დოლარი
 2. ენერგონფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია – 45, 900 მილიონი აშშ დოლარი
 3. რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარება – 54, 735 მილიონი აშშ დოლარი
 4. საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდი – 32 მილიონი აშშ დოლარი;
 5. აგრობიზნესის განვითარება – 20 მილიონ 530 800 ათასი აშშ დოლარი.

მონიტორინგის პერიოდში განხორციელებული ცვლილების შესაფასებლად საჭიროა ზემოთ წარმოდგენილი დიზაინი შედარდეს გასული წლის ანალოგიური პერიოდის დიზაინთან. პროგრამის მონიტორინგის გასული ეტაპის – 2009 წლის ოქტომბრისთვის ათასწლეულის გამონვევის პროგრამის დიზაინი შემდეგნაირად გამოიყენებოდა:

1. სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტი – 203 მილიონ 515 ათასი აშშ დოლარი (პროექტის ფარგლებში, გაფორმებული კონტრაქტების მიხედვით, ხდებოდა 219,2 კილომეტრი გზის რეაბილიტაცია);
 2. ენერგონფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია – 49, 5 მილიონი აშშ დოლარი (პროექტის მაგისტრალური გაზადენის რეაბილიტაცია, გაზაცავის ტექნიკურ-ეკონომიკური შესწავლა და ნინა-სამშენებლო პროექტირება-ფინანსური გეგმის შემუშავება).
 3. რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარება – 57, 735 მილიონი აშშ დოლარი (პროექტის ფარგლებში ხორციელდებოდა 5 წყალმომარაგების პროექტი – წყალმომარაგებისა და საკანალზაფიო სისტემების რეაბილიტაცია, 2 პროექტის ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევა, ერთი სამშენებლო პროექტის მომზადება).
 4. საწარმოთა განვითარების კომპონენტი კი შეიცავდა შემდეგ პროექტებს:

ამ დროისთვის, ანუ 2009 წლის ნოემბრისთვის უკვე სახეზე გვქონდა ტენდენცია, რომლის თანახმადაც, სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტი, რომელიც ერთ-ერთი ყველაზე დიდი და ყველაზე პრობლემური პროექტია ამ პროგრამაში, ახდენდა ყველა არსებული რესურსის მობილიზებას სხვა პროექტებიდან. ეს ზოგ შემთხვევაში მნიშვნელოვნად აზარალებდა ამ პროექტებს, ზოგ შემთხვევაში კი ხელს უშლიდა მათ უფრო წარმატებული და ფართო მასშტაბით განვითარებას.

თუ მაჩვენებლებს გადავხედავთ, ცხადი ხდება, რომ საანალიზო პერიოდში – ანუ 2009 წლის 1 დეკემბრიდან 2010 წლის 1 დეკემბრამდე ეს ტენდენცია გაგრძელდა.

2009 წლის დეკემბრიდან 2010 წლის 1 დეკემბრამდე პერიოდში პროექტის დიზაინმა ცვლილება კვლავ სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის სასარგებლოდ განიცადა – ენერგოინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის და რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარების ფონდის ხარჯზე. კერძოდ, 2009 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტის დაფინანსება გაზრდილია 9 მილიონ 100 ათასი აშშ დოლარით. ამავე პერიოდში 3,6 მილიონი აშშ დოლარით შემცირდა ენერგოინფრასტრუქტურის დაფინანსება, 3 მილიონი აშშ დოლარით – რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტის დაფინანსება, და 330 000 აშშ დოლარით გაიზარდა აგრძიბიზესის განვითარების პროექტის დაფინანსება. 6,6 მილიონი აშშ ამ ზრდისთვის მობილიზებული იქნა კომპაქტში პროექტების დაფინანსებისთვის განსაზღვრული თანხებიდან. ამას გარდა, სამცხე-ჯავახეთის გზისთვის გადატანილი იქნა თანხები ადმინისტრაციული ხარჯებიდანაც. რა ზეგავლენა მოახდინა ამან პროექტის განვითარებაზე და როგორ შეიცვალა პროექტების შიდა დიზაინი ამის შედეგად, ამაზე ინფორმაცია ქვემოთ, პროექტების განხორციელების თავშია მოწოდებული.

რაც შეეხება ათასწლეულის გამოწვევის პროექტის დიზაინის ცვლილებას – 2006 წლის პრილისა და 2010 წლის 1 დეკემბრის მონაცემების შედეგების შედარება შემდგომ ცვლილებაზე გვამცნობს: 2008 წლის დეკემბრის კომპაქტის №1 შესწორებით პროგრამისთვის გამოყოფილი 100 მილიონი აშშ დოლარი სრულად აითვისა სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტმა. ამას გარდა, ამავე პროექტისთვისაა გათვალისწინებული დამატებით 10 მილიონი – სხვა პროექტებიდან. კერძოდ:

სამცხე – ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტი კომპაქტში ხელმოწერის დღიდან 2010 წლის 1 დეკემბრამდე გაძვირებულია 110 მილიონით (თავდაპირველი 102 მილიონი აშშ დოლარიდან – 212 მილიონ 615 ათას მილიონ აშშ დოლარამდე). ამასთან – სარეაბილიტაციო გზის დაგეგმილი მასშტაბი შემცირებულია – 245 კილომეტრიდან – 222,72 კილომეტრამდე.

ენერგოინფრასტრუქტრის რეაბილიტაციის პროექტის დაფინანსება კომპაქტში თავდაპირველად გათვალისწინებულ სახსრებთან შედარებით შემცირებულია 2,6 მილიონი აშშ დოლარით და შეადგენს 45,9 მილიონ აშშ დოლარს (49,5 მილიონი აშშ დოლარის ნაცვლად). პროგრამის ფარგლებში მოხერხდა თავდაპირველად გათვალისწინებული სამუშაოების შესრულება და გაზარდავის წინასაპროექტო სამუშაოების განხორციელება. თუმცა, უარი ითქვა დაზოგილი თანხებით რეაბილიტაციის დამატებითი ფაზის განხორციელებაზე – სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის სასარგებლოდ.

რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარებისთვის თავდაპირველად განსაზღვრული 60 მილიონი აშშ დოლარის ნაცვლად 2010 წლის ნოემბრისთვის 54, 735 მილიონი აშშ დოლარია გათვალისწინებული. ამასთან – პროგრამაში თავდაპირველი დიზაინით გათვალისწინებული დასაფინანსებელი პროექტების რაოდენობა შემცირებულია.

რეგიონული განვითარების ფონდის დაფინანსება შემცირებულია 2,5 მილიონი აშშ დოლარით. (32,5 მილიონი აშშ დოლარიდან 30 მილიონ აშშ დოლარამდე).

აგრძიბიზესის განვითარების ფონდის დაფინანსება კი კომპაქტში თავდაპირველად გათვალისწინებულთან შედარებით 5 მილიონი აშშ დოლარითაა გაზრდილი. (15 მილიონი აშშ დოლარიდან 20 მილიონ 530 800 ათას აშშ დოლარამდე).

წინამდებარე ანალიზში განხილულია მოელი პროგრამისა და მისი შემადგენელი კომპონენტების ფულადი პარამეტრების დინამიკა და მისი მიზანია შეადაროს, თუ რამდენად შეესაბამება პროგრამის მოქმედების პერიოდში გახარჯული თანხების მოცულობა მრავალნოანი ფინანსური გეგმით გათვალისწინებულ მაჩვენებლებს. საანალიზო პერიოდი მოცავს „ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის“ საქმიანობის პერიოდს 2009 წლის 30 სექტემბრიდან 2010 წლის 1 ოქტომბრამდე.

4.1. გამოყენებული მეთოდოლოგია

სარმოდგენილი ანალიზი ეყრდნობა „ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ მიერ ყოველკვარტალურად მომზადებულ „თანხის გაცემის მოთხოვნის ფორმებს“, მრავალწლიან დეტალურ ფინანსურ გეგმებს, გარდა ამისა, გამოყენებულია „ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ მიერ მომზადებული დოკუმენტები, რომლითაც დადგინდილია ეკონომიკური უკუგების განაკვეთები (ERR).

სარჯების ეფექტუანობის შესაფასებლად შედარებულია ფაქტობრივად გახარჯული თანხების ყოველკვარტალური მოკულობა, და მუდმივად განახლებად მრავალნობიანი დეტალური ფინანსური გეგმები.

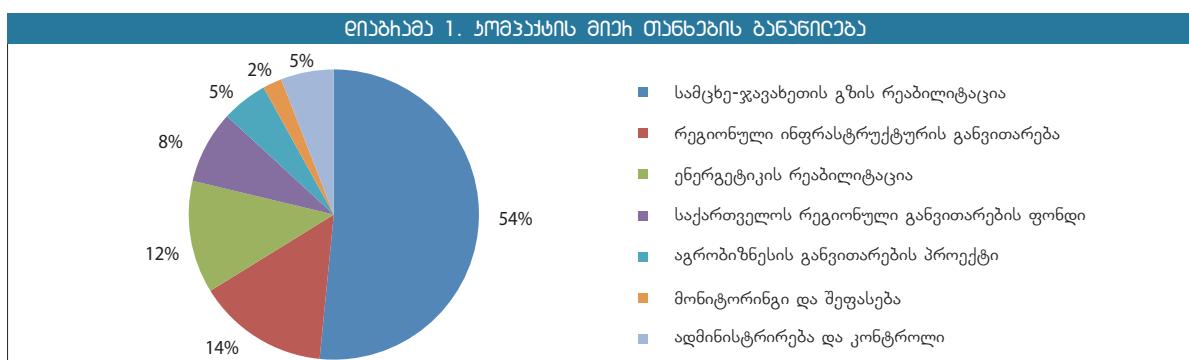
დასკვნით ნაწილში ნაჩვენებია თუ რა უარყოფით შედეგებს უკავშირდება პროგრამული ხარჯების დაგვიანებით ათვისება, რისთვისაც გამოყენებულია „ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ მიერ შემუშავებული ეკონო-მიკური უკუგების განაკვეთები.

4.2. თანხების ათვისების დინამიკის ანალიზი

წარმოდგენილ მიმოხილვაში მოყვანილია მეოთხე პროგრამული წლის პირველი კვარტლიდან 2010 წლის 1 ოქტომბრამდე ხარჯების ფაქტურის კამური ათვისება, რაც აღებულია თანხების მოთხოვნის ყოველკვარტალური ფორმებიდან. ვინაიდან, მიმდინარე - მეხუთე პროგრამული წლის მესამე კვარტალი ჯერ არ დასრულებულა, 2011 წლის 1 იანვრსათვის წარმოდგენილი მონაცემები გულასხმობს მიმდინარე წლის 31 ოქტომბრისათვის განხორციელებულ ფაქტურ დანახარჯებს, გარდა სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტისა, რომლისთვისაც უკვე 29 ნოემბრისათვის განეული ფაქტური დანახარჯებია წარმოდგენილი.

თანხების ათვისების განხილვამდე საყურადღებოა „ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის“ მთლიანი თანხის პროექტების მიხედვით განაწილების ნარმოდგენა, რომელიც სადღისოდ ასე გამოიყურება. იხ. დააგრძამა №1.

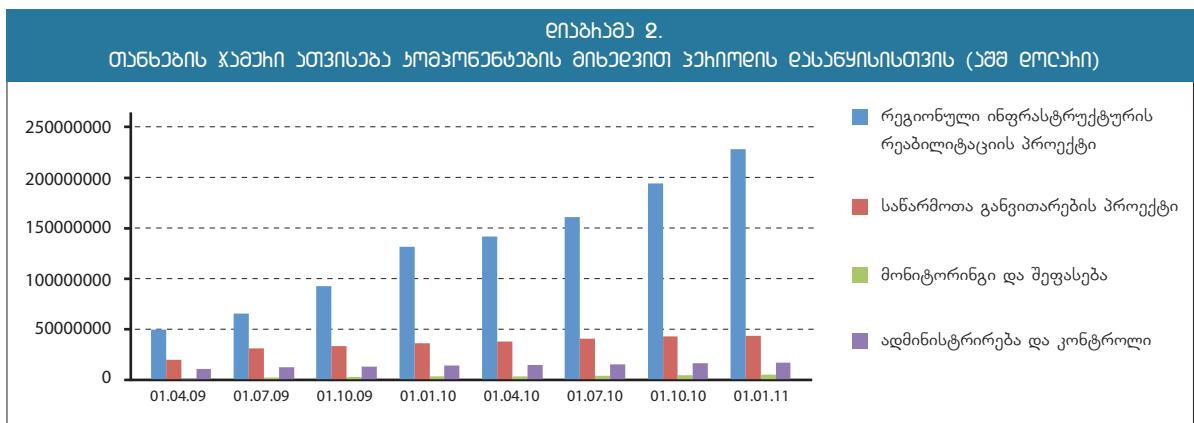
დიაგრამა №1-ზე წარმოდგენილია მთელი თანხის პროექტების მიხედვით გაშლა

სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციას მთელი თანხის **54%** მოხმარდება **52%-ის** ნაცვლად, როგორც ეს გასულ წელს იყო დაგეგმილი; ხოლო რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტსა და ადმინისტრირებისა და კონტროლის კომპონენტს, შესაბამისად, მთელი თანხის **14** და **5%** მოხმარდება, **ნაცვლად 15 და 6%-ისა.**

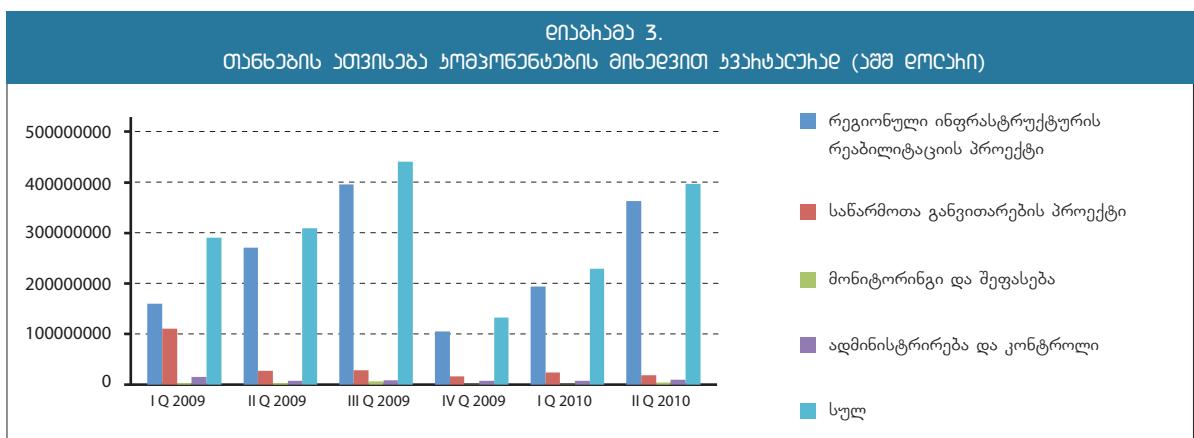
დიაგრამაში №2 ნაჩვენებია თანხების ათვისების ჯამური მნიშვნელობის დინამიკა მეოთხე პროგრამული წლის პირველი კვარტლიდან მეხუთე პროგრამული წლის მესამე კვარტლის ჩათვლით (2011 წლის 1 იანვრისათვის წარმოდგენილი მნიაცემები გულისხმობს მხოლოდ მიმდინარე წლის 31 ოქტომბრისათვის განცულ ფაქტიურ ხარჯებს, ხოლო სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტისთვის ემატება უკვე 29 ნოემბრისათვის განცულ ფაქტიურ დანახარჯები, რაც მიუხედავად იმისა, რომ მიმდინარე კვარტალი ჯერ არ დასრულებულა, არსებული ტენდენციის-თვის არის წარმოდგენილი), რაც აღებულია „თანხის გაცემის მოთხოვნის“ ყოველკვარტალური ფორმებიდან.

თანხების ჯამური ათვისების მნიშვნელოვანი ზრდა თვალსაჩინოდ ფიქსირდება **მეოთხე პროგრამული წლის ბოლო კვარტალში** - 2010 წლის 1 იანვრიდან, როდესაც ყველაზე მსხვილი კომპონენტისათვის (რეგიონალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი) თანხის ჯამური ათვისება **46%-ით** გაიზარდა; თუმცა, შემდეგ პერიოდებში ზრდის ტემპი მნიშვნელოვნად შემცირდა, მაგალითად: სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტისათვის ჯამური ათვისებული თანხა მხოლოდ **7.7%-ით** გაიზარდა (რაც კარგად ჩანს თანხების ათვისების კვარტალურ მნიაცემებში) მეხუთე პროგრამული წლის პირველი კვარტლისათვის, როდესაც ეს მაჩვენებელი წინა პერიოდში **62.5%** იყო.

სანარმოთა განვითარების პროექტის კომპონენტში კი, აგრობიზნესის განვითარების პროექტის ზრდის გამო, ზრდის ტემპი თითქმის შენარჩუნდა და საშუალოდ **5.7%-ს** გაუტოლდა საანგარიშო პერიოდისათვის.

თანხების კვარტალური მნიაცემების აბსოლუტური მნიშვნელობები კომპონენტების მიხედვით დიაგრამაში №3-ში არის წარმოდგენილი, სადაც თვალნათლად იკვეთება ზემოთნახსენები თანხების ათვისების საგრძნობლად შემცირება მეოთხე პროგრამული წლის ბოლოდან.

წარმოდგენილი დინამიკა უფრო მყევთრად ჩანს თანხების ათვისების კვარტალურ მონაცემებში (ვინაიდან, მესამე კვარტალი არ დასრულებულა, ჩვენს ხელთ არსებული ფაქტიური მონაცემის (ოქტომბერი-ნოემბერი) ამ სახის ცხრილში წარმოდგენა არასწორ სურათს მოგვცემდა):

სხივი N1. თანხების ათვისების ზემო პარამეტრები

	II.Q.2009	III.Q.2009	IV.Q.2009	I.Q.2010	II.Q.2010
რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი	69.03%	46.09%	-73.36%	84.06%	72.79%
სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაცია	141.27%	48.42%	-79.95%	155.37%	73.10%
რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარება	-17.64%	152.47%	-42.58%	-6.01%	55.80%
ენერგეტიკის რეაბილიტაცია	-10.77%	-39.34%	-74.01%	-74.78%	438.93%
საწარმოთა განვითარების პროექტი	-75.44%	4.87%	-39.97%	42.58%	-5.97%
საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდი	-92.87%	16.80%	-61.47%	27.16%	93.23%
აგრძინილების განვითარების პროექტი	-21.56%	1.51%	-33.02%	45.46%	-22.11%
მონიტორინგი და შეფასება	-13.14%	108.52%	-66.58%	5.60%	115.22%
ადმინისტრირება და კონტროლი	-47.97%	14.13%	-17.10%	2.36%	1.25%
პროგრამის ადმინისტრირება	-43.95%	23.38%	-39.84%	21.48%	1.22%
აუდიტი	-70.75%	-100.00%	-	-75.00%	0.00%
ფისკალური და შესყიდვების მართვა	-53.33%	0.00%	22.81%	-9.41%	1.37%
სულ	6.39%	42.30%	-69.87%	72.44%	62.34%

მეოთხე პროგრამული წლის ბოლო კვარტალში კარგად იკვეთება ათვისებული თანხების მკვეთრი შემცირება, რაც განსაკუთრებულად ეხება ამ პერიოდში ყველაზე მსხვილი, რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის თანხების ათვისების 80%-ით კლებას. ხოლო მხეტეთი პროგრამული წლის პირველ კვარტალში იგი მკვეთრად გაიზარდა; თუმცა, ამავე პერიოდში იკლო ენერგეტიკის რეაბილიტაციისათვის კვარტალური და თანხების ათვისებამ.

მიუხედავად ზემოთაღნიშნული თანხების ათვისების კვარტალური მონაცემის კლებისა, მეხუთე პროგრამული წლის პირველი ორი კვარტლის მთლიანი თანხის ზრდადი ტენდენცია დამაიმედებულ სურათს იძლევა. რაც გასული პროგრამული წლის ფონზე, როდესაც თანხების ათვისება ნელა მიმდინარეობდა, შედარებით კარგი მაჩვენებელია.

ცხრილ №2-ში მოყვანილია „ათასწლეულის გამოწვევის“ პროგრამის ფარგლებში ფაქტობრივად ათვისებული თანხების მთელ თანხებთან ფარდობის დინამიკა.

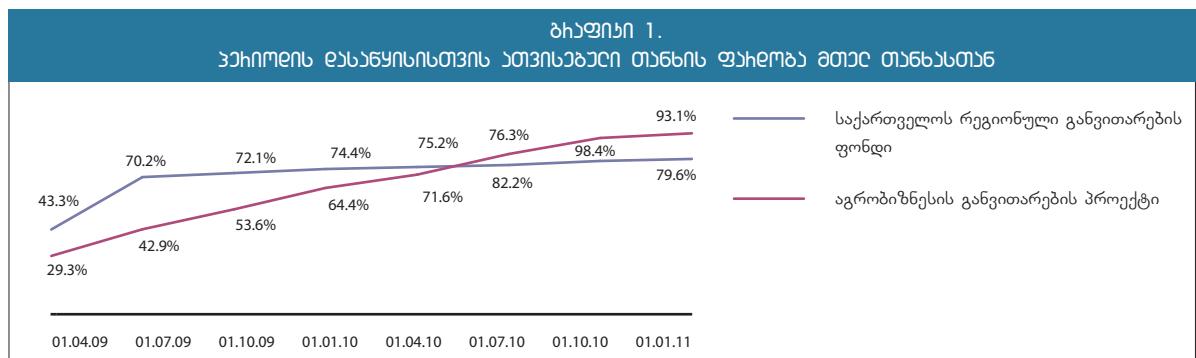
სხივი N2. პარამეტრების დანართის გამოწვევის ასახვი ათვისების თანხების ფაზება მთელ თანხებთან (%)

	01.04.09	01.07.09	01.10.09	01.01.10	01.04.10	01.07.10	01.10.10	01.01.11*
რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი:	16.3%	21.5%	30.4%	43.4%	46.8%	53.2%	64.2%	75.5%
სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაცია	9.6%	13.7%	23.7%	38.4%	41.4%	49.0%	62.1%	76.8%
რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარება	10.9%	16.9%	21.8%	34.2%	41.3%	48.0%	58.4%	65.8%
ენერგეტიკის რეაბილიტაცია	53.7%	63.3%	71.9%	77.1%	78.4%	78.8%	80.6%	81.0%
საწარმოთა განვითარების პროექტი:	37.8%	59.5%	64.9%	70.5%	73.8%	78.6%	83.1%	84.9%
საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდი	43.3%	70.2%	72.1%	74.4%	75.2%	76.3%	78.4%	79.6%
აგრძინილების განვითარების პროექტი	29.3%	42.9%	53.6%	64.4%	71.6%	82.2%	90.4%	93.1%
მონიტორინგი და შეფასება	13.3%	18.2%	22.4%	31.2%	34.2%	37.3%	44.0%	49.5%
ადმინისტრირება და კონტროლი:	49.7%	57.7%	61.9%	66.6%	70.6%	74.6%	78.6%	81.1%
პროგრამის ადმინისტრირება	47.6%	56.0%	60.6%	66.4%	69.9%	74.1%	78.3%	80.0%
აუდიტი	42.2%	48.5%	50.3%	50.3%	57.7%	59.5%	61.4%	61.4%
ფისკალური და შესყიდვების მართვა	54.0%	61.6%	65.1%	68.7%	73.0%	76.9%	80.9%	84.8%
სულ	20.8%	28.4%	36.4%	47.9%	51.4%	57.3%	67.0%	76.5%

მიუსტედავად თანხების ათვისების უკეთესი ტემპისა, რაც მეხუთე პროგრამული წლის ორი კვარტლის განმავლობაში აღინიშნება, წინა პერიოდში მკვეთრი ჩამორჩენის გამო, ათვისებული თანხების მთელ თანხებთან თანაფარდობა კვლავ დაბალია; კერძოდ კი, რეგიონალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში მთელი თანხის მხოლოდ 62.1% არის ათვისებული მეხუთე პროგრამული წლის მეორე კვარტლისათვის. რაც გულისხმობს, რომ დარჩენილი სამი კვარტლის განმავლობაში საშუალოდ კვარტალურად მთელი თანხის 12.6% უნდა იყოს ათვისებული; ეს როგორ გამოწვევა იქნება, ვინაიდან აქამდე, საშუალოდ, 3.5% იყო ათვისებული კვარტალურად. ამ მხრივ უკეთესი მდგომარეობა საწარმოთა განვითარების პროექტისა და ადმინისტრირებისა და კონტროლის კომისიურობის მეხუთე პროგრამული წლის მეორე კვარტლისათვის მთელი დაგეგმილი თანხის დაახლოებით 80%-მდე არის ათვისებული;

წინასწარი მონაცემებით, ათვისება უფრო სწრაფი მეხუთე პროგრამული წლის მესამე კვარტალში უნდა იყოს, რომლის ჯერ მხოლოდ ოქტომბრისთვის სრული და ნოემბრისთვის მხოლოდ გზის პროექტის მაჩვენებლები გვაქვს; რომლის მიხედვით, უმსხვილესი პროექტის - სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტისთვის ჯამური ათვისების მთელ თანხასთან თანაფარდობა 14.7%-ით გაიზარდა. ხოლო საწარმოთა განვითარების პროექტისათვის ამ მაჩვენებელმა თითქმის 2%-ს მიაღწია.

ზოგადად, კი წინა წლებში არსებული დიდი ჩამორჩენის გამო მეხუთე პროგრამული წლის მესამე კვარტალისთვის მთლიანი თანხის დაახლოებით მხოლოდ 76.5% არის ათვისებული. რაც გულისხმობს, დარჩენილი ორი კვარტლის განმავლობაში საშუალოდ 12%-ის ათვისებას. ამ საკმაოდ ამბიციურმა ზრდამ შესაძლოა ეჭვევეშ დააყენოს შესრულებული საშუალების ხარისხი.

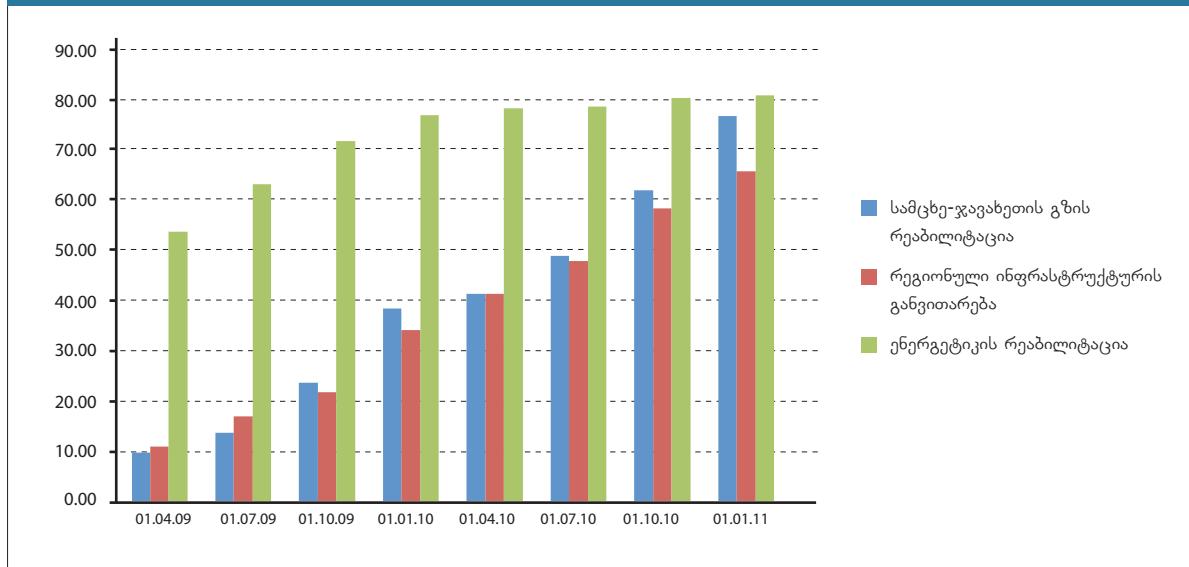

№1 გრაფიკზე წარმოდგენილია პროგრამის ორი მიმართულების, საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონზე და აგრობიზნესის განვითარების პროექტის (რომლებიც მთელი თანხის შესაბამისად 8.1 და 5.2%-ს შეადგენს) ფარგლებში პერიოდის დასაწყისისათვის გახარჯული ჯამური თანხების დინამიკა. გასულ წელთან შედარებით აღსანიშნავია მკვეთრად ზრდადი ტენდენცია, განსაკუთრებით კი აგრობიზნესის განვითარების პროექტისათვის; მიმდინარე პროგრამული წლის მეორე კვარტალში მთელი თანხის 90.4% არის ათვისებული, ხოლო ოქტომბრის ბოლოსათვის უკვე 93.1%, რაც კარგი მაჩვენებელია. რაც შეეხება საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონზე საქმიანობის მიმდინარეობას, მისი დინამიკა უფრო შენელდა და მეხუთე პროგრამული წლის ოქტომბრისთვის მთელი თანხის 79.6%-მდე არის ათვისებული;

აგრობიზნესის განვითარების პროექტის მიმდინარეობის დინამიკა საგრძნობლად გაუმჯობესდა, განსხვავებით საქართველოს რეგიონალური განვითარების ფონზე განვითარების დასრულებისათვის თანხის ათვისების მკვეთრი ზრდა იქნება საჭირო.

დიაგრამა №3-ში ნაჩვენებია რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარების მიმართულების სამი პროექტის ფარგლებში ათვისებული თანხების დინამიკა მთელი თანხების მიმართ. აღსანიშნავია რეგიონალური ინფრასტრუქტურის განვითარების ფარგლებში ათვისებული თანხების მთელ თანხასთან თანაფარდობის დაბალი მაჩვენებელი, რომელმაც საშუალოდ 53.4% პროცენტს მიაღწია პროგრამის მეხუთე წლისათვის, იგი მთელი პროექტის 14%-ს შეადგენს. ენერგეტიკის რეაბილიტაციის პროექტის და სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის ფარგლებში ათვისებული თანხები თითოეული საშუალოდ მთელი თანხების 57.3 და 79.7%-ს უახლოვდება, რაც გასული წლის მაჩვენებლების ფონზე უკეთესი მდგომარეობის მაჩვენებელია.

ესაბამის 4.
პაროლის განვითარების ამონტის თანხის ფაზების მთავრობა (%)

მიუხედავად ზემოთთქმული დადებითი ტენდენციებისა, ჩამორჩენა მაინც აღინიშნება მრავალწლიანი დეტალური ფინანსური გეგმით გათვალისწინებულ მაჩვენებლებთან შედარებით. ცხრილი №3-ში წარმოდგენილია კვარტალური ათვისებული თანხების ფინანსური გეგმით (დეტალური ფინანსური გეგმის მიხედვით) გათვალისწინებულ ოდენობებთან თანაფარდობის დინამიკა. წარმოდგენილი ცხრილიდან ნათლად იკვეთება, თუ რამდენად ჩამორჩება პროგრამული კომპონენტების ხარჯები გეგმით გათვალისწინებულს.

სხელი N3. სამართლები დაწახულის ფაზების ფინანსები ბათვალისწინებაზე

	I კვ 2009	II კვ 2009	III კვ 2009	IV კვ 2009	I კვ 2010	II კვ 2010
რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი	83.8%	69.8%	101.7%	66.3%	61.9%	80.5%
სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაცია	56.2%	75.7%	105.9%	98.4%	73.2%	82.0%
რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარება	174.6%	43.1%	89.2%	44.8%	39.1%	62.2%
ენერგეტიკის რეაბილიტაცია	206.3%	70.1%	90.8%	50.7%	19.9%	194.4%
საწარმოთა განვითარების პროექტი	141.9%	61.8%	90.7%	56.0%	55.7%	59.9%
საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდი	131.5%	21.5%	101.3%	58.3%	18.7%	39.0%
აგრობიზნესის განვითარების პროექტი	188.0%	130.9%	87.7%	55.6%	82.3%	87.2%
მონიტორინგი და შეფასება	100.0%	60.2%	149.1%	46.7%	44.6%	53.2%
ადმინისტრირება და კონტროლი	131.0%	69.8%	97.8%	73.0%	81.6%	110.1%
პროგრამის ადმინისტრირება	108.1%	63.3%	97.0%	58.9%	79.9%	94.6%
აუდიტი	125.0%	29.3%	-	100.0%	20.0%	-
ფისკალური და შესყიდვების მართვა	214.3%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
სულ	102.0%	68.9%	101.4%	64.6%	61.5%	79.3%

2009 წლის იანვრიდან რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტში თანხების ათვისება ფინანსური გეგმით გათვალისწინებულის მიხედვით დაფიქსირდა. ადრინდელი ჩამორჩენის ასანაზღაურებლად ამ კომპონენტში შემავალი სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის ფარგლებში ათვისებული თანხა თითქმის 6%-ით აჭარბებდა ფინანსური გეგმით გათვალისწინებულს. აღნიშნულ პერიოდში ყველა კომპონენტი კარგად შეესაბამებოდა გეგმით გათვალისწინებულს და მთლიანად ათვისებული თანხა 1.4%-ით აღემატებოდა ფინანსურ გეგმას. თუმცა, შემდგომ პერიოდებში კვლავ დაფიქსირდა ჩამორჩენა; კერძოდ კი, მეოთხე პროგრამული წლის ბოლო კვარტალში, მიუხედავად სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის ხარჯების 98.4%-ით შესრულებისა, რეგიონალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში მხოლოდ გეგმით გათვალისწინებულის 66.3% დაიხარჯა; ეს ჩამორჩენა რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტის ფარგლებში მხოლოდ გეგმით გათვალისწინებულის 44.8%-ით და ენერგეტიკის რეაბილიტაციის 50.7%-ით შესრუ-

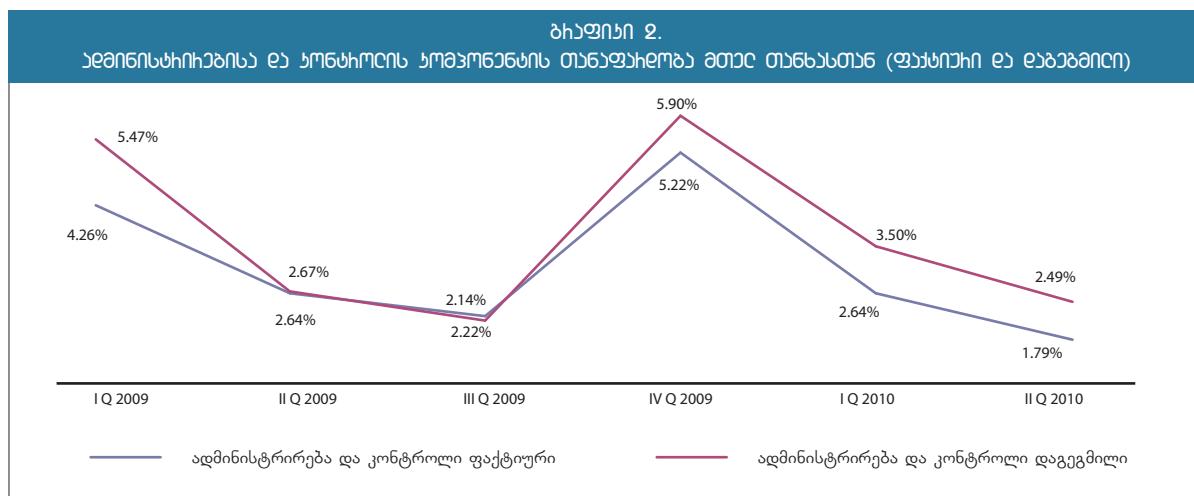
ლებით არის განპირობებული. მსგავსი ჩამორჩენა შემდეგ კვარტალშიც განმეორდა და უფრო მეტად გამწვავდა; მეხუთე პროგრამული წლის მეორე კვარტლისათვის ამ მაჩვენებლის მნიშვნელობები უფრო ოპტიმისტურად გამოიყურება, რაც ადრინდელი ჩამორჩენის ანაზღაურების შესაძლებლობის მაჩვენებელია.

რაც შეხება სანარმოთა განვითარების პროექტს, საანალიზო პერიოდის განმავლობაში კვარტალური დანახარჯები გეგმით გათვალისწინებულის 60%-ს ვერ ასცდა. საყურადღებოა, რომ მეხუთე პროგრამული წლის პირველ კვარტალში საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდის ფარგლებში მხოლოდ გეგმით გათვალისწინებულის 18.7% დაიხარჯა. ამ კომპონენტისათვის მიმდინარე მეხუთე პროგრამული წლისათვის გეგმით გათვალისწინებულის 39% დაიხარჯება.

გაუმჯობესებული სურათი იკვეთება ადმინისტრირებისა და კონტროლის კომპონენტში, რომლის საპროგნოზო მაჩვენებელი ოქტომბრის ბოლოსთვის 110%-ს უტოლდება. როგორც ეს გასულ საანგარიშო პერიოდში იკვეთებოდა, მონიტორინგისა და შეფასების კომპონენტისათვის დაგეგმილთან შედარებით ჩამორჩენა საკმაოდ მაღალია და საშუალოდ 50%-ს უახლოვდება; თუმცა, ეს სხვა კომპონენტების ფარგლებში შესრულებული სამუშაოების დაგვიანებით აისხება და ნაკლებად საგანგაშოა.

საერთო ჯამში კი აღსანიშნავია გაუმჯობესება ფაქტიური ხარჯების ფინანსურ გეგმასთან შესაბამისობაში მოყვანის კუთხით. მაშინ, როდესაც გასულ წლებში მოლიანი ათვისებული თანხების ოდენობა გეგმით გათვალისწინებულის 50%-ს არ აღემატებოდა. მომდევნო კვარტალში გეგმით გათვალისწინებულის 80% იქნება ათვისებული, რაც საერთო ისტორიულ ფონზე კარგი მაჩვენებელია.

გრაფიკი №2-ში წარმოდგენილია ადმინისტრირებისა და კონტროლის ფაქტიური და დაგეგმილი თანხების მთელ თანხებთან თანაფარდობა

ადმინისტრირებისა და კონტროლის კომპონენტის თანხების რეალური ათვისებით შეესაბამება მრავალნოიან გეგმას. განსახილველი პერიოდის განმავლობაში კი ადმინისტრაციული ხარჯების მთლიან ხარჯებთან ფარდობა კვლავ აღემატება მის დაგეგმილ მაჩვენებელს (გრაფიკი 2). მეოთხე პროგრამული წლის მესამე კვარტალში ამ მაჩვენებლის ფაქტიური და დაგეგმილი მნიშვნელობები თითქმის არ განსხვავდებოდა, მაგრამ საანგარიშო პერიოდში კვლავ აღნიშნება ფაქტობრივი მნიშვნელობის მატება. თუმცა, კოპატიონ გათვალისწინებული სამუშაოების შედარებით დროულად მიმდინარეობის ფონზე, ეს უკვე აღარ არის საგანგაშო.

4.3. პროგრამული ხარჯების დაგვიანების შესაძლო უარყოფითი შედეგები

როგორც ეს გასული წლის ანგარიშში იყო წარმოდგენილი, პროგრამის ფარგლებში თავდაპირველად გათვალისწინებული ხარჯების დაგვიანების შესაძლო უარყოფითი შედეგების მარტივად წარმოსადგენად ცხრილში №4 მოყვანილია შესაბამისი გაანგარიშებები. როგორც ცნობილია, პროექტი მომგებიანია თუკი მისი დისკონტირებული შემოსავლითი ნაწილი აღემატება მის ხარჯვით ნაწილს.

ცხრილში მოცემული გაანგარიშებები უყრდნობა შემდეგ მარტივ დაშვებას: პროექტების ხარჯვითი წანილი მომავალში, სულ მცირე, იმავე სიდიდის შემოსავლების მომტანი უნდა იყოს, წინააღმდეგ შემთხვევაში პროექტის განხორციელებას აზრი არ ექნებოდა. ამის გათვალისწინებით, თუ რომელიმე წელს პროგრამის ფარგლებში დაგვიანდა გარკვეული ხარჯის განევა, უნდა ველოდოთ, რომ მინიმუმი მიმავე მოცულობის შემოსავლის მიღება დაგვიანდება მომდევნო პერიოდებში. მიმდინარე ლირებულების მისაღებად პროექტის ხარჯიცა და შემოსავალიც შესაბამისი პერიოდის დისკონტის განაკვეთითაა დისკონტირებული. დისკონტის განაკვეთად აღებულია „ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ ფარგლებში შემუშავებული ეკონომიკური უუფების განაკვეთის (ERR) მაჩვენებლები. ეს პარამეტრი ქვემოთ მოყვანილი ცხრილის მეორე სვეტშია შესაბამისი პროექტების გასწვრივ. ცხრილის მესამე სვეტში – პირველი პროგრამული წლის ჩამორჩენა არ არის დისკონტირებული, იმ დაშვებით, რომ ხარჯებს დაუყოვნებლივ მოყვება უუფება. მეოთხე სვეტში მეორე პროგრამული წლის პროექტის ფარგლებში გახარჯული თანხების ჩამორჩენა ფინანსური გეგმით გათვალისწინებულთან შესაბამისი დისკონტის ნორმის პირველ პერიოდზე გადაანგარიშებული, მეხუთე და მეექვეს სვეტებში შესაბამისად მესამე და მეოთხე წლების ჩამორჩენის დისკონტირებული მინიმუნელობებია მეორე და მესამე პერიოდზე გადაანგარიშებით. მეშვიდე სვეტი გვიჩვენებს ჯამურ დისკონტირებულ დანაკარგს რაც გამოყვანილია, როგორც ოთხი წლის განმავლობაში გასაწევი ხარჯების ჩამორჩენით განპირობებული დისკონტირებული დანაკარგი.

ოპტიმისტური დაშვებით, ვივარაუდოთ, რომ პირველი ოთხი წლის განმავლობაში მომხდარი დანაკარგების სრული აღმოფხვრა მოხდება მეხუთე, მეექვეს და მეშვიდე წლებში. მაშინ მერვე, მეცხრე და მეათე სვეტებში მოყვანილი რიცხვების ჯამი (რაც წარმადგენს მესამე, მეოთხე, მეხუთე და მეექვეს სვეტების მონაცემების დისკონტირებას შესაბამისად მესამე, მეოთხე, მეხუთე და მეექვეს პერიოდით) უნდა გამოაკლდეს მესამე, მეოთხე, მეხუთე და მეექვეს სვეტების ჯამს იმის საჩვენებლად, თუ რას შეადგენს საბოლოო დისკონტირებული დანაკარგი პირველი ოთხი წლის განმავლობაში განერილი ხარჯების დაგვიანების შედეგად. „დისკონტირებული სხვაობის სვეტში“ წარმოდგენილია საბოლოო შედეგი. ოპტიმისტური სცენარითაც კი, პროგრამული ხარჯების დაგეგმილთან შედარებით ჩამორჩენით დანაკარგი 31 მილიონ დოლარს აღემატება.

ამ დეფიციტის აღმოფხვრა თეორიულად შესაძლებელია თუკი პროგრამული ხარჯები მკვეთრად გაიზრდება დარჩენილ პერიოდში. აგრეთვე, გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ პროგრამის მიმდინარეობის გაუმჯობესება, რომელიც მეხუთე წელს აღინიშნებოდა ჯერ არ ასახულა ამ მაჩვენებელში.

შხეჩი N4.

	დისკონტი (%)	I წელი	II წელი	III წელი	IV წელი	ჯამი	V წელი	VI წელი	VII წელი	VIII წელი	ჯამი	დისკონტირებული სხვაობა
სამცხე-ჯავა-ხეთის გზის რეაბილიტაცია	17.8	0	21135889	-174533	7333197	28294552	0	12929587	-106768	4485981	17308800	10985752
რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარება	11.6	231700	2742671	16669466	5589949	25233786	166699	1973246	11993035	4021752	18154732	7079054
ენერგეტიკის რეაბილიტაცია	11.7	2095052	9060808	10159681	181531	21497071	1503264	6501407	7289883	130254	15424808	6072263
საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდი	26	74312	1467654	5455796	185344	7183106	37149	733689	2727385	92654	3590878	3592228
აგრობიზნესის განვითარების პროექტი	12	1066728	3596368.75	7904437.18	-228885.75	12338648	759275.92	2559824.24	5626222.26	-162916.36	8782406	3556242
სულ		3467792	38003390.2	40014846.6	13061134.7	94547163	2466388.2	24697753.1	27529756.9	8567725.3	63261624	31285540

„ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის“ მეხუთე წელს გამოიკვეთა მკვეთრი გაუმჯობესება წინა პერიოდის განმავლობაში არსებული ჩამორჩენის ფონზე.

შემდგომ პერიოდში დროულად განხორციელებული სამუშაოები გადამწყვეტი იქნება პროგრამის წარმატებით დასრულებისათვის.

5. პერისტოლის ბანეონისი

5.1. სამსხურავის გზის რეაგილიტაციის პროექტი

მონიტორინგის პაროლში პროექტის დირექტორია კვლავ გაიზარდა – 203 მილიონ 515 ათასი აშშ დოლარიდან 212 მილიონ 615 ათას აშშ დოლარამდე;

სარეაგილიტაციო გზის მანილი ამ პაროლში გაზრდილია 3,52 კილომეტრით და სარეაგილიტაციო გზის სიგრძი 2010 წლის 1 დეკემბერისთვის შეადგინს 222,72 კილომეტრს;

30 მილიონ 903 542 აშშ დოლარის დირექტორის კონტრაქტი ზედორის გარეშე, ფასთა კვოტის გზის გზით იქნა დადგინდება. გასალი წლის გამოსლილებისა და ნინების გარეშების არსებობის მიუხედავად, პროექტი კვლავ ფორსაციონი აღმოჩენა;

შენიშვნა კონტრაქტი კომანია „არტირო ინტერნეტენტან“, რომლისთვისაც ფორეს საბოლოო ჯამში 37 მილიონ 938 ათას 632 აშშ დოლარი აკვს გადახდილი. კომანიას დაეკისრა კარგი ჯამში რი რდეონგით 8,2 მილიონი აშშ დოლარი.

კომანიას თავდაპირველი ვერსიით გათვალისწინებული 102 მილიონი აშშ დოლარის ნაცვლად გზის ჩატაბილიტაციის პროექტზე ამ ეტაპისთვის გათვალისწინებულია 110,6 მილიონი აშშ დოლარით მატის დახარჯვა. კომანია თავდაპირველად გათვალისწინებული სარეაგილიტაციო გზის სიგრძე კი (245 კილომეტრი) შემცირდებულია 222,72 კილომეტრამდე, ანუ დაახლოებით 22 კილომეტრით.

მონიტორინგის პაროლში, პროექტის ინტერნებიდან გამომდინარე, შეიძლას საკართველოს 3 მოქალაქის საკუთრების უფლება. მოხდა მათი სახლების – კონვენიენტური დასახლების ეპსაროპრივატისა.

მონიტორინგის პერიოდში სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტი კვლავ ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის ყველაზე პრობლემურ პროექტად დარჩა.

2009 წლის 1 დეკემბრიდან 2010 წლის 1 დეკემბრამდე პერიოდში პროექტის ღირებულება კვლავ გაიზარდა – 203 მილიონ 515 ათასი აშშ დოლარიდან 212 მილიონ 615 ათას აშშ დოლარამდე.

ამავე პერიოდში 2009 წლის 1 დეკემბრის მდგომარეობით დაკონტრაქტებული სარეაბლიტაციო გზის სიგრძე (219,2 კმ) გაიზარდა 3,52 კილომეტრით და შეადგინა 222,72 კილომეტრი. დამატებითი გზის რეაბილიტაციის კონტრაქტის ღირებულება სულ 3 მილიონ 33 ათასი აშშ დოლარია. ანუ 6 მილიონ 67 ათასი აშშ დოლარით გაიზარდა გასულ წელს უკვე დადებული კონტრაქტის გათვალისწინებული სარეაბილიტაციო გზის ღირებულება.

ამის ერთ-ერთი მიზეზი კვლავ კომპანია „აშტრომ ინტერნეიტენტან“ დაკავშირებული პრობლემები გახდა.

თუმცა, ასევე, მონიტორინგის პერიოდში გამოიკვეთა წინასწარ განუსაზღვრელი წინაღობები, რომელთა ნაწილი, ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის აზრით, მართლაც ფორსმაჟორული გახდათ (მაგალითად, წყალდიდობის შედეგები), ნაწილის პროგნოზირება კი (განსახლების პრობლემა, გზის გასამაგრებელი უბნების მდგომარეობა) წინასწარ შესაძლებელი იყო.

საანგარიში პერიოდის დასაწყისისთვის, 2009 წლის 1 დეკემბრისთვის გზის პროექტში არსებული კონტრაქტების მდგომარეობა ასეთი გახდა:

ფარცხისი-გოხნარი (37,1 კმ); გოხნარი-ნარდევანი (34,6 კმ) – კონტრაქტორი კომპანია „აშტრომ ინტერნეიტენტან“, ხელშეკრულების ღირებულება 54 მილიონ 659 ათასი აშშ დოლარი.

სათხე-ნინომინდა-სომხეთის საზღვარი (31,4 კმ) და **ახალქალაქი-სულდა** (20 კმ). - 33,1 მილიონი აშშ დოლარის ღირებულების ხელშეკრულება; **ხერთვისი-ვარძია** (დაახლ. 11 კმ) – 13,4 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ხელშეკრულება; – კონტრაქტორი „პაპენბურგ/ბლექ სი გრუპი“.

სულდა-კარწახი-თურქეთის საზღვრის (დაახლ. 16 კმ) გზის მონაკვეთის რეაბილიტაცია; 8,4 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ხელშეკრულება; **თელეთი-კოდა-ასურეთის** (19 კილომეტრიანი მონაკვეთი) – 15 მილიონ 73 ათასი აშშ დოლარის ღირებულების ხელშეკრულება; **ნარდევანი-სათხე** (47,8 კმ). ღირებულება 35 მილიონ 194 ათასი აშშ დოლარი; **ახალქალაქის შემოვლითი გზა** (2,3 კილომეტრი) – 4 მილიონ 540•972 ათასი აშშ დოლარი; – კონტრაქტორი „აზერინშაბათსერვისი“.

მონიტორინგის პერიოდში, 2009 წლის 1 დეკემბრიდან 2010 წლის 1 დეკემბრამდე სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტში შემოვიდა ახალი მონაწილე – **აზერბაიჯანული კომპანია „OJSC Akkord Inshaat Senaye“**, რომელსაც კონკურენტული ტენდერის შედეგად მიენიჭა კონტრაქტი წალკა-ნადრევანის 15 კილომეტრიანი გზის სარებლიტაციო სამუშაოებზე (2010 წლის აპრილში); კონტრაქტის ღირებულება 6 მილიონ 115 739 აშშ დოლარი; (იხილეთ შეტყობინება კონტრაქტის მინიჭების თაობაზე №SJRRP/CW/08).

2010 წლის 30 აგვისტოს კი ფარცხისი-წალკას, საბოლოო ჯამში 53,1 კილომეტრიანი მონაკვეთის რეაბილიტაცია გადაეცა პირდაპირი კონტრაქტის საფუძველზე კომპანია „პაპენბურგ/ბლექ სი გრუპს“. კონტრაქტის ღირებულება 30 მილიონ 903 542 აშშ დოლარი. (იხილეთ კონტრაქტი № 03-DC_SJRRP-CW).

ორივე ეს მონაკვეთი შედიოდა კომპანია „აშტრომ ინტერნეიშენელის“ მიერ სარეაბილიტაციო გზის მონაკვე-თებში. კომპანია „აშტრომ ინტერნეიშენელს“, ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს ინფორმაციით, ფონდმა გადაუხადა 37 მილიონ 938 ათას 632 აშშ დოლარი, კომპანიას დაეკისრა ჯარიმები ჯამური ოდენობით 8,2 მილიონი აშშ დოლარი.

მიუხედავად ამისა, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, 2009 წლის კონტრაქტებით უკვე გათვალისწინებული გზის – 119,2 კილომეტრის რეაბილიტაცია 2010 წლის 1 დეკემბრის მდგომარეობით გაიზარდა 6 მილიონ 115 ათას 739 აშშ დოლარით.

გარდა ამისა, პროექტის ფარგლებში გადაწყდა დამატებით 3,52 კილომეტრიანი გზის რეაბილიტაცია, რაზეც ქვემოთ უფრო დეტალურად არის საუბარი.

საბოლოო ჯამში, 2010 წლის 1 დეკემბრის მდგომარეობით, ათასწლეულის გამოწვევის პროექტის ფარგლებში ხდება 222,72 კილომეტრი გზის რეაბილიტაცია და მისი ჯამური ღირებულება შეადგენს 212 მილიონ 615 ათას აშშ დოლარს.

კომპაქტის თავდაპირველი ვერსიით გათვალისწინებული 102 მილიონი აშშ დოლარის ნაცვლად გზის რეაბილიტაციის პროექტზე ამ ეტაპისთვის გათვალისწინებულია 110,6 მილიონი აშშ დოლარით მეტის დახარჯვა. კომპაქტით თავდაპირველად გათვალისწინებული სარეაბილიტაციო გზის სიგრძე კი (245 კილომეტრი) შემცირებულია 222,72 კილომეტრამდე, ანუ დაახლოებით 22 კილომეტრით.

1. კომპანია „აშტრომთან“ ურთიერთობის დეტალები

სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტში კონტრაქტორთან – „აშტრომ ინტერნეიშენელან“ დაკავშირებით შექმნილ პრობლემებსა და საფრთხეებს, რომელსაც კომპანიის მიერ სამუშაოების არასათანადო ტემპების განხორციელება ქმნიდა, ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრმა ჯერ კიდევ მეოთხე ეტაპის ანგარიშის დროს გაუსვა ხაზი. რეკომენდაციებში, რომელიც ცენტრმა 2009 წლის 11 დეკემბერს წარმოადგინა, საუბარი იყო კომპანიასთან ურთიერთობის გადახედვის აუცილებლობაზე. ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის რეკომენდაციებში, კერძოდ, აღნიშნული იყო: „განსაკუთრებული ყურადღება კვლავაც სამცხე-ჯავახეთის გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოებზე უნდა იქნას გადატანილი. 2009 წლის ოქტომბრისთვის სარეაბილიტაციო გზის ზოგიერთ მონაკვეთზე არსებული სიტუაცია ტოვებს საფრთხეს, რომ 2010 წლის გაზაფხულზე კვლავ ფორსმა-

უორული სიტუაცია შეიქმნას. ამ პერსპექტივის თავიდან ასაცილებლად განხორციელებული სამუშაოს შეფასება უნდა მოხდეს უახლოეს პერიოდში და წინასწარ გატარდეს პრევენციული სამუშაოები კონტრაქტორი კომპანიების მიერ კონტრაქტის დარღვევის თავიდან ასაცილებლად.

უნდა ითქვას, რომ რეკომენდაციებს მოჰყვა რეაგირება ათასწლეულის გამოწვევის ფონდის მხრიდან, თუმცა, ვთვლით, რომ არასაკმარისი. კერძოდ: უახლოესი სამეთაბლურეო საბჭოს დღის წესრიგში შევიდა საკითხი „გადაწყვეტილება კომპანია აშტრომთან დაკავშირებით (ხელშეკრულების ცვლილება) და სამომავლო სტრატეგია“. თუმცა, სამეთაბლურეო საბჭოზე განხორციელებულმა განხილვამ და მიღებულმა გადაწყვეტილებებს დაადასტურა, რომ საბჭო და, განსაკუთრებით კი ემ-ს-სი ამ ეტაპისთვის არ იყო მზად რადიკალური გადაწყვეტილებების მისაღებად. ამის ერთ-ერთი მიზეზი ის გახლდათ, რომ აშტრომთან დადებული ხელშეკრულებების პირობები საკმარის ართულებდა კომპანიასთან ხელშეკრულების გაწყვეტის პროცედურას, მის მიერ პირობების დარღვევის შუა ეტაპზეც კი.

შეგახსენებთ, რომ ამ ეტაპისთვის კომპანია „აშტრომისა“ და მასზე განხორციელებული არასათანადო მონიტორინგის გამო, უკვე დარღვეული იყო გზების რეაბილიტაციის ტემპი, რამაც შექმნა ფორმაჟორული სიტუაცია;

ფორმაჟორის მიზეზით, ტენდერის გარეშე, ერთ პირთან მოლაპარაკების წესით უკვე იყო გაცემული 35 მილიონი აშშ დოლარის ღირებულების კონტრაქტი;

ამასთან ამ მომენტისთვის უკვე გაძვირებული იყო სარებილიტაციო გზის ღირებულება, კერძოდ: 2008 წლის გაზაფხულზე „აშტრომ ინტერნეიტენელთან“ სამი ლოგტის რეაბილიტაციაზე გაფორმებული კონტრაქტის არსებობის მიუხედავად, აღნიშნული გზის რეაბილიტაცია გაძვირდა დაახლოებით 24,389 მილიონი აშშ დოლარით (ანუ 2008 წლის გაზაფხულის მდგომარეობასთან შედარებით 37 პროცენტი). სამუშაოების გაძვირების მიზეზად ქცეული არც ერთი კომპანიის პასუხისმგებლობის საკითხი არ დასმულა.

მთლიანად, სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტის ფასი კი, კომპარატორი შედარებით, მიმდინარე საანგარიშო პერიოდის დაფგომმადე, ანუ 2009 წლის 1 დეკემბრამდე უკვე გაორმაგებული გახლდათ – 102 მილიონიდან 203 მილიონ 515 ათას აშშ დოლარამდე. თუმცა, ცხადია, ეს მხოლოდ აშტრომის მიზეზით არ მომხდარა. პროექტის გაძვირების მიზეზები დეტალურად ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს უკვე ჰქონდა მიმოხილული წინა ანგარიშებში.

ამ ვითარებაში, 2009 წლის დეკემბერში „ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს“ სამეთაბლურეო საბჭოს 21-23 დეკემბრის სხდომაზე გატანილ იქნა კომპანია „აშტრომთან“ ხელშეკრულების გაწყვეტის საკითხი. ათასწლეულის კორპორაციის წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ კორპორაცია მზად არის განიხილოს აშტრომთან ხელშეკრულების შეწყვეტის საკითხი, თუ საბჭოს გადაწყვეტილება იქნება უფრო ნაკლებად რისკიანი გზით წასვლა და აშტრომისთვის პროექტის მხოლოდ ნანილის ჩამორთმევა. ემ-სი-სი-ს განმარტებით, ამის მიზეზი გახლდათ შეწყვეტისას არსებული ფინანსური და იურიდიული რისკები, რისი თავზე აღებაც მოუწევდა ქართულ მხარეს. კერძოდ, ემ-სი-სი-ს ინფორმაციით, აშტრომს მიეცა ყველა შესაძლებლობა პირობების შესასრულებლად, თუმცა, მიუხედავად ამისა, კომპანიას ჰქონდა არბიტრაჟისა და საქართველოს მხარისთვის 10 მილიონი აშშ დოლარის მოგების შანსი. ამას გარდა, დროის სიმცირე გაზრდიდა განსახორციელებელი სამუშაოების ფასს. (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთაბლურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №44 (21-23 დეკემბერი, 2009 წელი).

მიუხედავად იმისა, რომ სხდომის ოქმიდანაც ჩანს, რომ მხარეები დარწმუნებული იყვნენ იმაში, რომ აშტრომი ნაკისრ სამუშაოებს ვერ შეასრულებდა, მიღებულ იქნა შუალედური გადაწყვეტილება კომპანიასთან დაკავშირებით. კერძოდ: მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება კომპანია აშტრომს ჩამორთმეოდა მე-3-ე ლოგტის 15 კილომეტრიანი მონაკვეთი, ხოლო დარჩენილ მონაკვეთებზე სამუშაოების შესრულება მომხდარიყო ორვირი-ანი საეტაპო მიზნების საფუძველზე, რომლის შემოწმებასაც განახორციელებდა ტენიკური კონსულტანტი. გადაწყვეტილებაში საუბარი იყო იმაზეც, რომ თუ დარღვეული იქნებოდა ვადები, აშტრომს დაეკისრებოდა ჯარიმების გადახდა და ასეთ შემთხვევაში ქართულ მხარეს უფლება ექნებოდა ხელშეკრულება არბიტრაჟის წაგების საფრთხის გარეშე გაეწვიტა. (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთაბლურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №44 (21-23 დეკემბერი, 2009 წელი).

უნდა ითქვას, რომ აღნიშნული გადაწყვეტილება იყო შეუალედური. რადიკალური გადაწყვეტილებების მიღებაზე უარის თქმა, ერთის მხრივ, გაპირობებული იყო იმით, რომ ხელშეკრულების გაფორმების მომენტისთვის „აშტრომსა“ და ათასწლეულის გამოწვევის ფონდს შორის არ იყო ჩადებული საკმარისი ბერკეტები, რომელიც საქართველოს ხელისუფლებას საშუალებას მისცემდა გადაწყვიტა ხელშეკრულება უდანაკარგოდ.

ამას გარდა, სამეთვალყურეო საბჭომ თავი შეიკავა სახელმწიფოს ეკისრა ფინანსურ და იურიდიულ რისკებზე პასუხისმგებლობა, რომელზეც ემ-სი-სი მიუთითებდა.

შედეგად, მიღებულმა შეუალედურმა გადაწყვეტილებამ, ერთის მხრივ – ამ მიმართულებით არსებული პროცესის კორექტირება მოახდინა დადგებითი კუთხით. მეორეს მხრივ კი შეინარჩუნა საფრთხეები, რომელმაც 2010 წლის ივნის-ივლისში სამცხე-ჯავახეთის რეაბილიტაციის პროექტის ვადებში დასრულება კვლავ კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა და პროექტი მორიგ ფორსმაჟორულ გადაწყვეტილებამდე მიიყვანა.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ეტაპისთვის ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტის განხორციელების პერსპექტივის თვალსაზრისით კრიტიკული სიტუაცია იყო შექმნილი:

2009 წლის დეკემბრის მონაცემებით, ასათვისებელი თანხები გზის პროექტსა და სხვა პროექტებში ჯამურად სულ 45 მილიონი აშშ დოლარი იყო. ტექნიკური გაანგარიშების მიხედვით კი მე-2 და მე-3 ლოტების დასრულებისთვის დაახლოებით 46 მილიონი აშშ დოლარი იყო საჭირო. 21-23 დეკემბრის სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომამ დაადასტურა, რომ მენეჯმენტს უკვე გაცნობიერებული ჰქონდა ის გამოწვევა, რომ პროგრამის განხორციელებისას ყველა პროექტში არსებული ნებისმიერი რეზერვი უნდა მიმართულიყო სწორედ სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციაზე. (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №44 (21-23 დეკემბერი, 2009 წელი).

შემდგომში, თანხების ათვისების დინამიკის ანალიზმაც (იხილეთ ანგარიშის მეოთხე ქვეთავი) აწევნა, რომ მენეჯმენტის მიერ მიზნობრივად ხდებოდა არსებული რეზერვების დაზოგვა და სხვა პროექტებში დამატებითი ხარჯების განხორციელებაზე უარის თქმა (მაგალითად, ენერგეტიკის რეაბილიტაციის პროექტში), რათა სამცხე-ჯავახეთის გზის პროექტში არსებული პრობლემები აღმოფხვრილიყო.

2009 წლის დეკემბერში მიღებული ფრთხილი და არაერთგვაროვნად შესაფასებელი გადაწყვეტილების ფონზე, დადებითად ფაქტორი გახლდათ ის, რომ ათასწლეულის გამოწვევის ფონდის მენეჯმენტმა სამეთვალყურეო საბჭოსგან მიღო დავალება სატენდერო დოკუმენტაციის წინასწარ მომზადების შესახებ. კერძოდ, სხდომამ მიღო გადაწყვეტილება კომპანია „აშტრომისთვის“ დატოვებულ მონაკვეთებზე მომზადებულიყო სატენდერო დოკუმენტაცია იმ შემთხვევისთვის, თუ 10 იანვრისთვის აშტრომი პირველ საეტაპო მიჯნას დადებითაც ვერ შეასრულებდა და ქართული მხარე შეწყვეტდა მასთან ხელშეკრულებას. ამასთან, აქვე მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება მომზადებულიყო წერილები, რომელიც პრემიერის ხელმოწერით გაეგზავნებოდა საერთაშორისო ორგანიზაციებს კომპანია „აშტრომის“ შავ სიაში შეყვანის მოთხოვნით. (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №44 (21-23 დეკემბერი, 2009 წელი).

ამ გადაწყვეტილებების საფუძველზე ჩატარებული ტენდერის შედეგად 2010 წლის აპრილში აზერბაიჯანული კომპანია „OJSC Akkord Inshaat Senaye“ მიენიჭა კონტრაქტი წალკა-ნადრეგანის 15 კილომეტრიანი გზის სარებლიტაციო სამუშაოებზე;

მიუხედავად პრობლემის გაცნობიერებისა და, ერთი შეხედვით – წინასწარ მიღებული გარკვეული ზომებისა, მონიტორინგის პერიოდში გამოიკვეთა, რომ ფონდმა და საქართველოს მთავრობამ ვერ შეძლო „აშტრომთან“ დაკავშირებული პრობლემების დროულად მოგვარება. მიუხედავად იმისა, რომ 2010 წლის 7 აპრილს გამართულ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომაზე უკვე გამოკვეთილი იყო აშტრომის მიერ სამუშაოების დაგვიანების ფაქტები, რამაც კომპანიის გადაცილებულ დღეზე 5000 აშშ დოლარით დაკვარიმება გამოიწვია, ეს არ ჩათვალა კონტრაქტის მოშლის საფუძვლად. (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №45 (7 აპრილი 2010 წელი).

კომპანია „აშტრომ ინთერნეიშენელის“ მიერ ვადების დარღვევის საკითხზე არ იყო საუბარი არც ფონდის მიერ

ნარმოდგენილ კვარტალურ ანგარიშებში, არც 11 ივნისს გამართულ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომაზე, რაც, ვფიქრობთ, რომ დროული რეაგირების დეფიციტის ნიშანია.

საბოლოო ჯამში, მხოლოდ 2010 წლის აგვისტოში მოხერხდა კომპანია „აშტრომისთვის“ სარებილიტაციო გზის მონაცემების უდიდესი ნაწილის გადაცემა ახალი კონტრაქტორისთვის. ვადებთან დაკავშირებულმა პრობლემებმა კვლავ დღის წესრიგში დააყენა კონტრაქტის არა ტენდერით, არამედ – პირდაპირი წესით, ფასთა კვოტი-რების საფუძველზე გაფორმება. როგორც გასული წლის მონიტორინგის პერიოდშიც, ამჯერადაც 30 მილიონ 903 542 აშშ დოლარის ღირებულების კონტრაქტი ტენდერის გარეშე იქნა დადებული.

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს მიაჩნია, რომ 2010 წლის აგვისტოში, კომპაქტის დასრულებამდე 8 თვით ადრე პროექტში მართლაც შექმნილი იყო ფორმაჟული სიტუაცია, თუმცა, ვფიქრობთ, რომ ფონდს და ხელისუფლებას წლის დასაწყისშივე რომ მიეღოთ მკაცრი და ადეკვატური ზომები, ეს მდგომარეობა თავიდან იქ-ნებოდა აცილებული.

მით უმეტეს, რომ 2010 წლი აგვისტოში „აშტრომ ინთერნეიშენელთან“ კონტრაქტის გაუქმების საფუძველში მითი-თებულია, რომ „ამ ეტაპზე დეკემბრის თვესთან შედარებით განსხვავებულ ვითარებაში ვიმყოფებით, კერძოდ: თუ მაშინ საკმაოდ რთული იქნებოდა აშტრომის დეფოლტად გამოცხადება, ახლა აღნიშნულის განხორციელებისთვის შენიშვი გაცილებით მეტაც. მიმდინარე წლის 27 აპრილს უნდა დასრულებულიყო სამუშაოები და აღნიშნულის გამო აშტრომი ხელშეკრულების აშკარა დარღვევის წინაშე დგას. 26 აგვისტოს უნდა ასევე აშტრომს დაესრულებინა ერთ-ერთი ხიდის მშენებლობა და გაგვაჩნია ინჟინრის დასკვნა, რომ აღნიშნული ხიდი ამ თარიღისთვის ვერ დასრულდება.“ (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №48 (5 აგვისტო 2010 წელი). პროექტის იურისტის მიერ სხდომისთვის მიწოდებული ეს ინფორმაცია ადასტურებს, რომ 2010 წლის 27 აპრილს უკვე შექმნილი იყო კონტრაქტის დარღვევის წინაპირობა. მიუხედავად ამისა, ეს საკითხი სა-ერთოდ არ გასულა საბჭოს ივნისის სხდომაზე, ივლისის სხდომის შესახებ კი ინფორმაცია, მის გამო, რომ სხდომის ოქმი ფონდმა არ მოგვაწოდა, არ გვაქვს. მიუხედავად ამისა, ფაქტია, რომ გადაწყვეტილება მხოლოდ აგვისტოში იქნა მიღებული, რამაც გზის პროექტის დროულად დასრულებას საფრთხე შეუქმნა.

მით უმეტეს, რომ 2010 წლის აგვისტოში, კონტრაქტის დადების პარალელურად სახელმწიფოს კვლავ მოუხდა ვალდებულების აღება ემ-სი-სის წინაშე მისი თაობაზე, რომ გადაწყვეტილებაზე პასუხისმგებლობას საქართველოს მთავრობა იღებს. (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №48 (5 აგვისტო 2010 წელი)).

ამის მიუხედავად, გასული მონიტორინგის პერიოდთან შედარებით, აუცილებლად უნდა გამოიყოს ერთი დეტალი, რომელიც ამ მიმართულებით გარკვეული პროგრესის მაჩვენებელია: მიმდინარე საანგარიში პერიოდის დროს „შტრომ ინტერნეიშენელთან“ კონტრაქტის განვითარებას მოჰყვა მისი ჯამში 8 მილიონ 200 ათას აშშ დოლარამდე თანხით დაჯარიმება, რამაც პროექტი შემდგომი, უფრო მასშტაბური გაძვირებებისგან დააზღვია.

ამას გარდა, 2010 წლის შემოდგომაზე წარმოებული სარეაბლიტაციო სამუშაოების მასშტაბი მონმობდა, რომ პროექტის დასრულებას კომპაქტის ვადაში რეალური წინაპირობები ჰქონდა. 2010 წლის 31 ოქტომბრის მონაცემებით, პროექტის ფარგლებში ათვისებული იყო მთლიანი ბიუჯეტის 77 პროცენტი, რაც, არსებული ინფორმაციით, ნოემბერში კიდევ უფრო გაიზარდა.

2. რეაბილიტაციის გზაზე შექმნილი წინაღობები:

ა) განსახლების პრობლემა:

სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროცესში ერთ-ერთი გამოწვევა გახლდათ გზის მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული სახლების განსახლების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება.

ცხადია, სათანადო წინასწარი კვლევის პირობებში ამ წინაღობების გათვალისწინება შესაძლებელი იქნებოდა. თუმცა, ამას გარდა, ყურადღებას იპყრობს პრობლემის გადაჭრის გზა.

საავტომობილო გზის მშენებლობის პროცესში ადგილობრივი მუნიციპალიტეტისა და მოსახლეობის თხოვნის საფუძველზე, ფონდმა „ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ თანამშრომლობისთვის მიმართა სსიპ. ლევან სამხარაულის სასამართლოს ექსპერტიზის ბიუროს სოფლებში – კარწახი, სულდა და ბოზალი გზიდან 25 მეტრის მოშორებული სახლების საინჟინრო ტენიკური მდგომარეობის შესასწავლად. სულ აღნიშნულ დასახლებულ პუნქტებში მოკვლეულ იქნა 72 შენობა-ნაგებობის ტექნიკური მდგომარეობა. ექსპერტიზის ბიუროსა და თბილისის სატიტულო კომპანიის მიერ განხორციელებული კვლევების შედეგად, განსახლების სამოქმედო გეგმის არეალში დამატებით შევიდა 44 შენობა-ნაგებობა.

აქედან 3 სახლის, თავისი დამხმარე ნაგებობებით, შესყიდვა უნდა მომხდარიყო, რადგან მათ დანგრევის საფრთხე ემუქრებოდათ. დარჩენილიდან 23 შეფასდა ავარიულად, 17 არაავარიულს კი ემუქრებოდა დაზიანება. არსებული ინფორმაციით, მოცემული 23 სახლიდან დაკავებული იყო 10 შენობა, 17 არაავარიულიდან კი – 9 შენობა. ექსპერტიზის დასკვნის შესაბამისად, ყველა ამ შენობიდან უნდა მომხდარიყო განსახლება 6 თვით. ფონდი „ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს“ ხელმძღვანელის ინფორმაციით, თითოეულ ოჯახს ამ პერიოდში უნდა გამოყოფოდა კომპენსაცია 1900 ლარის ოდენობით (ქირა: 6 თვე – 1500 ლარი, თვეში 250 ლარი; ქირა: ბოსელი – 6 თვე – 300 ლარი, თვეში 50 ლარი; ტრანსპორტი სულ 100 ლარი). (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთვალყურეო სხდომის ოქმი №45; 7 აპრილი 2010 წელი).

ეს წინალობა, რომელიც სამცხე-ჯავახეთის გზის რებილიტაციის პროცესში წარმოიშვა, წინასწარ გაუთვალისწინებელთა რიგს მიეკუთვნება.

აპრილ-მაისში ფონდმა აწარმოა მოლაპარაკებები სახლების მფლობელებთან, რის შედეგადაც განსახლებაში მონაწილე 19 ოჯახისთვის, რომლებიც დროებით ტოვებდნენ სახლს, გადაწყვდა თავდაპირველად გათვალისწინებული 1900 ლარის ნაცვლად 3700 ლარის გადახდა მომხდარიყო, რაც თითქმის ორჯერ აღემატება ექსპერტიზის ბიუროსთან შეთანხმებით წინასწარ დანგრარიშებულ თანხას.

სამაგიეროდ, იმ სამ სახლთან დაკავშირებით, რომელც მფლობელებს მუდმივად უნდა დაეტოვებინათ, შეთანხმება ვერ მოხერხდა და ფონდი „ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილებით, მათი ექსპროპრიაცია მოხდა. (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №46).

სამცხე-ჯავახეთის გზის შემთხვევაში სახელმწიფოს ინტერესები სადაც არ არის, თუმცა გარკვეულ კითხვებს ბადებს შეთავაზებული ანაზღაურების ოდენობა.

ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს სამეთვალყურეო საბჭოს ოქმებიდან ირკვევა, რომ სახლების შესყიდვისთვის სსიპ ლევან სამხარაულის სასამართლო ექსპერტიზის ბიუროს მიერ განისაზღვრა ქონების შემდეგი ფასები: სედა მუსოიანის საცხოვრებელი სახლი და დამხმარე ნაგებობები – 8 140 ლარი, (დაახლოებით 4500 აშშ დოლარი); გალუსტ დუხოლიანის საცხოვრებელი სახლი და დამხმარე ნაგებობები – 11 602 ლარი (დაახლოებით 6500 აშშ დოლარი) და ხაჩატურ ქეიანის საცხოვრებელი სახლი და დამხმარე ნეგებობები – 6320 ლარი (3500 აშშ დოლარი). სახლები განთავსებული გახლდათ სოფლებში კარწახი, სულდა და ბოზალი.

აღსანიშნავია, რომ სახლების მფლობელებმა, რომლებთანაც ვერ მოხერხდა ამ თანხაზე მოლაპარაკება, მოითხოვეს ახალი საცხოვრებელი სახლის აშენება იმავე ფართით, რასაც ისინი ფლობდნენ. საბოლოოდ მოხერხა მოლაპარაკებების შედეგად შემდეგ თანხობრივ ანაზღაურებაზე შეთანხმება – სედა მუსიოანი – 40000 ლარი, გალუსტ დოხოიანმა – 110000 ლარი, ხოლო ხაჩატურ ქეიანმა – კვლავ სახლის აშენება.

სამეთვალყურეო საბჭომ ჩათვალა, რომ მოთხოვნილი კომპენსაცია არაადეკვატური იყო. (იხილეთ „ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №46).

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს მიაჩნია, რომ კომპენსაციის არაადეკვატურობას ადგილი ჰქონდა ორივე შემთხვევაში – როგორც სახელმწიფოს მიერ შეთავაზებული თანხის, ისე – საკუთრების მფლობელთა მიერ მოთხოვნილი ანაზღაურების შემთხვევაში.

მაგალითად, შეგვიძლია მოვიყვანოთ დევნილთათვის აშენებული 55,9 კვადრატული ფართის მქონე კოტეჯების აშენების ღირებულება, რომელიც, საქართველოს მთავრობის მიერვე წარმოდგენილი კალკულაციით, საშუალოდ 26,7 ათას ლარს შეადგენს (ზოგ შემთხვევაში საუბარია 20 000-მდე აშშ დოლარზეც). ჩვენს შემთხვევაში საუბარი არის სახლებზეც და დამხმარე ნაგებობებზეც, რის საბაზრო ღირებულებად ვერ ჩაითვლება ზემოთ მოყვანილი კალკულაცია. მითუმეტეს, თუ გავითვალისწინებთ, რომ მოსახლეობას, რომელიც მხოლოდ 6 თვით ტოვებდა საკუთარ სახლებს, კომპენსაციად იმ თანხების ნახევარი გადაეცა, რა ფასადაც სახელმწიფო სახლების მფლობელებისგან მათი საკუთების (სახლისა და დამხმარე ნაგებობების) მთლიანად გამოსყიდვას გეგმავდა.

რაც შეეხება მოსახლეობის მიერ მოთხოვნილ თანხებს, ვფიქრობთ, მათ სათანადოდ არ აეხსნათ შედეგები, რომელიც ანაზღაურებაზე შეუთანხმებლობას შეიძლება მოჰყოლოდა.

ვთვლით, რომ ამ შემთხვევაში პროექტის ინტერესებიდან გამომდინარე, ადეკვატური შეთავაზების გარეშე, მოხდა სახლების ექსპროპრიაცია, რის შედეგადაც შელახულ იქნა საქართველოს მოქალაქეთა საკუთრების უფლება. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რევიონის გათვალისწინებით, სადაც საქართველოს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი მოქალაქები არიან დასახლებული. ვთვლით, რომ შეთანხმებამდე მისასვლელად მეტი ძალისხმევა უნდა ყოფილიყო გამოყენებული. თუმცა, ცხადია, ამ შემთხვევაშიც უარყოფითად იმოქმედა დროის ფაქტორმა – სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბლიტაციის პროექტს ისედაც რეალურ ფორსმაჟორმა უზდებოდა განხორციელება, წინასწარ გაუთვალისწინებელი მორიგი წინაღობის გამოჩენამ კი აუცილებელი გახადა სწრაფი გადაწყვეტილებების მიღება. საბოლოო ჯამში საქართველოს 3 მოქალაქის საკუთრების უფლება შეიღახა, რაც ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს პროექტის უარყოფით მხარედ მიაჩნია.

ბ) გაუთვალისწინებელი ხარჯები:

სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბლიტაციის პროექტში მონიტორინგის პერიოდში გამოიკვეთა გაუთვალისწინებელი ხარჯების აუცილებლობის ფაქტები. ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს ხელმძღვანელის ინფორმაციით, ძლიერმა წვიმებმა გამოიწვია წყალდიდობა მდინარე მტკვრზე, ნაპირის ეროზითა და მიწის ჩამოშლა გარძიაში არსებული ხიდის ზედა დინების მონაკვეთზე. ხიდისთვის და გზისთვის შემდგომი ზიანის მიყენების თავიდან ასაცილებლად ზედამხედველმა კომპანია „ფინროუდმა“ გამოსცა ცვლილებათა ორდერი № 9, რომლის თანახმადაც ნაპირისა და ბურჯის გამაგრების სამუშაოთა ღირებულება შეადგინდა თითქმის ნახევარ მილიონ აშშ დოლარს – 430,481 აშშ დოლარს. აღნიშვნული ცვლილება შეტანილ იქნა ხერთვისი-ვარდის სარეაბილიტაციო მონაკვეთის ხელშეკრულებაში. მსგავსი ცვლილებების შეტანა გახდა აუცილებელი ხელშეკრულებაში, რაც ამ პროექტის მართვისა და წინასწარი სამუშაოების ხარისხთან დაკავშირებით დადგებითი შეფასების გაკეთების საშუალებას არ იძლევა.

წინასწარ გაკეთებული საპროექტო კვლევების უხარისხობაზე მითითებას პირდაპირ აკეთებს თავად ფონდი-ათასწლეულის გამოწვევა-საქართველოს მენეჯმენტი. ფონდის დირექტორის გიორგი აბდუშელიშვილის ინფორმაციით, საპროექტო მიერ გზაზე სუსტი ადგილები განისაზღვრა არასწორად და, შესაბამისად, ხარჯთაღრიცხვაში არ აისახა. საბოლოო ჯამში, სწორედ წინასწარი შეფასების არაადეკვატურობის საფუძვლით, კონტრაქტორს ინჟინერმა გზის არა ადგილობრივი, არამედ – კლდოვანი მასალით გამაგრების უფლება მისცა. პელდოვანი მასალისთვის საშუალო განფასებაში საბოლოო ჯამში შეადგინა 2 მილიონ 58 ათასი აშშ დოლარი. (იხილეთ ფონდი „ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს“ სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №46).

გ) დამატებითი მონაკვეთი:

მიუხედავად სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბლიტაციაში შექმნილი პრობლემებისა, მონიტორინგის პერიოდში, სარეაბილიტაციო გზის მთლიანობის მისაღწევად, მიღებული იქნა გადაწყვეტილება გზის დამატებითი მონაკვეთის რეაბლიტაციის შესახებ, კერძო:

სამცხე-ჯავახეთის რეაბილიტირებული გზის მთელ სიგრძეზე ერთიანი სტანდარტის შესანარჩუნებლად გადა-წყდა ბოგვიფარცხის 3,52 კილომეტრიანი მონაკვეთის რეაბილიტაცია და კომპანია „აზერინშაათსერვისის“ ხელშექრულებაში შევიდა პირველი ცვლილება, რომლის თანახმადაც სარეაბილიტაციო გზის ფასი განისაზღვრა „აზერინშაათსერვისის“ წინადადებაში წარმოდგენილი თელეთი-კოდა-ასურეთის კონტრაქტის ერთეულის ფასსზე დაყრდნობით. ცვლილებათა ორდერის ლირებულება შეადგენს 3 მილიონი 033 185 აშშ დოლარს. გადა-წყვეტილება დამტკიცებულია 2010 წლის 7 აპრილს.

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს მიაჩნია, რომ მსგავსი რისკის განევა, გაძვირებული სამუშაოებისა და ისედაც ფორსმაჟორულ სიტუაციაში ჩამდგარი სამცხე-ჯავახეთის პროექტის ფარგლებში, გამართლებული გახლდათ გზის რეაბილიტაციის მთლიანობის მიზნიდან გამომდინარე.

რაც შეეხება ფასს – შეგახსნებთ, რომ თელეთი-კოდა-ასურეთის კონტრაქტი კომპანია „აზერინშაათსერვის-თან“ ერთ პირთან მოლაპარაკების გზით გაფორმდა მონიტორინგის მეოთხე ეტაპზე, როცა კომპანია „აშტორ-მის“ გამო შექმნილი ფორსმაჟორული სიტუაციის გამო გზის სამუშაოების დასრულება საფრთხის წინაშე დადგა. იმ ეტაპზე ფასი, რომელიც კომპანიის მიერ იქნა შემოთავაზებული, შემცირებული ვადების გამო ჩაითვალა მისალებად. ცხადია, ამ შემთხვევაში ვადების სიმცირის არგუმენტი კიდევ უფრო აქტუალური იყო. გარდა ამისა, ამ მონაკვეთის ირგვლივ სამუშაოებს აღნიშნული კომპანია აწარმოებდა, შესაბამისად გადაწყვეტილება ბოგვი-ფარცხისის მონაკვეთის მისთვის გადაცემის შესახებ ლოგიკურად მიგვაჩნია.

5.2. ენერგოინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი

ენერგოინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი ათასელევალის გამოწვევის პროგრამის ერთ-ერთი ყველაზე ძარღვაზეა და არის არა დასრულებული პროექტი. ასეზული დაფინანსების უარგლებაში პროექტი შეადგინდა დაგენერირებული რეაბილიტაციის სამი ფაზის განხორცილება და გაზსასავის საპროექტო შესრულების სამუშაოების დაფინანსება. თუმცა, პროექტი დაგენერირებული პროექტი არ მოხადა გაზსასავის დაგენერირებული რეაბილიტაციის შესახებ და ასეზული დაგენერირებული პროექტი არ მოხადა გაზსასავის დაგენერირებული რეაბილიტაციის შესახებ.

ენერგოინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი პრაქტიკულად ერთადერთი პროექტია, რომლის ძირითადი კომპონენტების შესრულება 2010 წლის 31 ოქტომბრისთვის უკვე 100 პროცენტით იყო დასრულებული.

პროექტის თავდაპირველი ბიუჯეტი 49,5 მილიონი აშშ დოლარს შეადგენდა, რაც მოიცავდა ორ კომპონენტს: (1) ჩრდილოეთ-სამხრეთის გაზის მაგისტრალური მილსადენის დაზიანებული უბნების რეაბილიტაცია (სულ გათვალისწინებული იყო 22 უბნის რეაბილიტაცია) - 44,5 მილიონი აშშ დოლარი და (2) საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროსთვის დახმარების განევა ენერგოსექტორის სტრატეგიის შემდგომ დახვენასა და განხორციელება-ში - 5 მილიონი დოლარი.

შეგახსნებთ, რომ ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის ფარგლებში საქართველოსთვის გრანტის გამოყოფის ერთ-ერთი წინაპირობა გახლდათ საქართველოს სახელმწიფოს მიერ მაგისტრალური გაზსადენის პრივატიზაციაზე უარის თქმა, რაც ქვეყნის ენერგოუსაფრთხოებისთვის მნიშვნელოვან კომპონენტად ჩაითვალა.

როგორც ცნობილია, წარმოდგენლ საანგარიშო პერიოდში კვლავ აქტუალური გახდა გაზსადენის პრივატიზაციისა და მისი აქციების საერთაშორისო ბირჟებზე განთავსების თემა.

განმარტებისთვის უნდა ითქვას, რომ დათემა, რომელიც საქართველოს ხელისუფლებას გაზსადენის პრივატიზაციის უფლებას უზღუდვდა, გულისხმობდა ვადას კომპაქტის დასრულებამდე. კომპაქტის ვადის გასვლის შემდეგ ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამით ნაკისრი ეს ვალდებულება კვლავ ძალაში ვეღარ დარჩება.

თუმცა, ამასთან ერთად, აღსანიშნავია, რომ უსაფრთხოების მოტივები, რომლის გამოც გადაწყდა ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამაში გაზსადენის რეაბილიტაციის მიმართულების გათვალისწინება, არ აღმოჩერილა. მაგისტრალური გაზსადენის ბუნებრივი მონოპოლიის კერძო ინვესტორის ხელში აღმოჩენა ქმნის ქვეყნის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ საფრთხეებს. ამასთან, გაურკვეველია რეაბილიტირებული გაზსადენის შესაძლო გასხვისების არგუმენტაცია.

მით უმეტეს, რომ დამატებით კომპონენტში, რომელიც ენერგონიფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტს დაემატა, კვლავ აქცენტებია დასმული ენერგოუსაფრთხოების მიღწევის აუცილებლობაზე. ამ თვალსაზრისით საინტერესოა ენერგონიფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის შედარებით ახალი კომპონენტი – გაზსაცავის მშენებლობის ტექნიკურ-ეკონომიკური შესწავლა.

გაზსაცავის მშენებლობის ტექნიკურ-ეკონომიკური შესწავლა ენერგონიფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის ახალი კომპონენტი გახლდათ და იგი პროექტში 2008 წელს, დამატებითი დაფინანსების მიღებამდე შემოვიდა. ამ მიმართულების დაფინანსების გადაწყვეტილება მიღებულ იქნა 2008 წლის გაზაფხულზე ენერგეტიკის სამინისტროს 5 მილიონიანი დახმარების ფარგლებში, რაც უდაოდ დადებითი ფაქტორი გახლდათ, რადგან გაზსაცავის მშენებლობა ქვეყნის ენერგოუსაფრთხოების უზრუნველყოფის თვალსაზრისით მეტად მნიშვნელოვანი ნაბიჯია.

აღნიშნული პროექტი, საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროსთან შეთანხმებით, ითვალისწინებს ბუნებრივი გაზის სტრატეგიული მარაგების შექმნის მიზნით საქართველოში გაზის მინისქვეშა საცავის მშენებლობის წინა-სამშენებლო შესწავლას, რაც მოიცავს სრულმასშტაბიან საინჟინრო-ტექნიკურ, ეკოლოგიურ, ეკონომიკურ, ფინანსურ, გარემოსდაცვით ანალიზს და შეფასებებს გაზსაცავისა და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის ასაშენებლად.

ზემოაღნიშნული სამუშაოების ჩასატარებლად, მონიტორინგის პერიოდში – 2009 წლის 29 დეკემბერს, დანიურ საკონსულტაციო კომპანიასთან - *Ramboll Oil & Gas A/S*-თან ხელი მოეწერა 3,36 მილიონი აშშ დოლარის ლირებულების კონტრაქტს. კომპანია საერთაშორისო ტენდერით იქნა გამოვლენილი და გაზსაცავის წინა-სამშენებლო შესწავლის დასრულება 2010 წლის ბოლოსთვის არის დაგეგმილი.

ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ეს ცვლილება შემოსულია პროექტში ისე, რომ თავდაპირველად პროექტისთვის განსაზღვრული 49,5 მილიონი აშშ დოლარიდან, მრავალჯერადი ცვლილების შემდეგ, დღეის მდგრმარეობით პროექტითვის სულ 45, 900 მილიონი აშშ დოლარის დაფინანსება გათვალისწინებული იყო წინადადება.

ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ამ თანხის ფარგლებში გახორციელებულია შემდეგი სამუშაო: დასრულებულია მაგისტრალური გაზსადენის 22 უბნის რეაბილიტაცია, რომელიც განხხორციელდა 3 ფაზად.

თუმცა აქვე აღსანიშნავია კიდევ ერთი დეტალი – პროექტის წარმატებით განხორციელების შედეგად, პროექტის ფარგლებში მენეჯმენტმა მოახერხა თანხების დაზიანვა, რის შედეგადაც გასული წლის ოქტომბრისთვის შემუშავებული იყო წინადადება, რომელიც ითვალისწინებდა პროექტის მეოთხე ფაზის განხორციელებას.

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი გასულ წელს გამოქვეყნებულ ანგარიშში უკვე წერდა, რომ ენერგონიფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის მენეჯმენტის ინფორმაციით, ორივე კომპონენტი (მაგისტრალური გაზსადენის მონაცემთების რეაბილიტაცია და გაზსაცავის წინასაპროექტო შესწავლა) პროექტისთვის გამოყოფილი დაფინანსების 85 პროცენტის ფარგლებში დასრულდებოდა. იმ ეტაპზე მზადდებოდა ე.წ. დამატებითი პროექტი (პროექტის ფარგლებში დაზოგილი 15 პროცენტის დაფინანსების ფარგლებში), რომელიც გაზსადენის რეაბილიტაციის მეოთხე ფაზის განხორციელებას გულისხმობდა. აღნიშნული გადაწყვეტილება ფონდის სამეთვალყურეო საბჭოს და ემ-სი-სი-ს მიერ იყო დასამტკიცებელი.

როგორც სანგარიშო პერიოდმა აჩვენა – რეაბილიტაციის მეოთხე ფაზის განხორციელება პროექტის ფარგლებში ველარმოხედა. ამის მთავარი მიზეზი პროგრამის სხვა პროექტების, ძირითადად კი სამცხე-ჯავახეთის პროექტში დამატებითი თანხების მობილიზების აუცილებლობა გახდა. მეოთხე ფაზის განხორციელების შესაძლებლობის შესახებ იმსჯელეს ათასწლეულის ფონდის სამეთვალყურეო საბჭოს 44-ე სხდომაზე, 2009 წლის 21-23 დეკემბერს. სწორედ გზის პროექტში არსებული საფრთხეების გამო გადაწყდა ამ ფაზის განხორციელებისგან თავი შეეკავებინათ.

კურძოდ – სხდომაზე «სხდომის თავმჯდომარემ იყითხა, მოქანდაკოდა თუუ არა ენერგეტიკის რეაბილიტაციის პროექტიდან 8 მილიონის გზის პროექტში გადატანა, რაზეც იღია ელოშვილმა დადგებითად უპასუხა. თავმჯდომარემ აქვე იყითხა, რაზე შეიძლება აღტერნატიულად დაიხარვოს ეს 8 მილიონი, რაზეც იღია ელოშვილმა მიუგო, რომ აღნიშნული თანხით შესაძლებელი იქნება ენერგეტიკის რეაბილიტაციის პროექტის მეოთხე ფაზის გაკეთება. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით საბჭოს წევრებმა ერთხმად დააფიქსირებს, რომ გზის მშენებლობა უფრო პრიორიტეტულია, ვიდრე მეოთხე ფაზის მშენებლობა. (იხილეთ ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №44 (21-23 დეკემბერი, 2009 წელი).

მიუხედავად ამისა, როგორც მონიტორინგმა აჩვენა, საბოლოოდ სამცხე-ჯავახთის გზის რეაბილიტაციის პროექტისთვის ენერგეტიკის რეაბილიტაციის პროექტიდან გადატანილ იქნა 3,6 მილიონი აშშ დოლარი.

სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციაში შექმნილი წინაღობებითა და მათი გადაჭრისთვის თანხების დაზოგვის მიზეზით უნდა აიხსნას თანხების ათვისებაში ის შეფერხებაც, რომელიც ენერგონფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში საანგარიშო პერიოდის პირველ ნახევარში დაფიქსირდა. (ვრცლად ამაზე თანხების ათვისების დინამიკის მიმოხილვაშია საუბარი.)

თანხების ათვისების მიზანმიმართული დაყოვნების მაჩვენებელია 2010 წლის 11 ივნისს სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომაზე შესყიდვების ახალი გეგმის განხილვაც, რომელზეც აღნიშნული იქნა, რომ საქართველოს გაზისა და ნავთობის კორპორაციისთვის მიღების შესყიდვის პროცედურა დაიწყება და ჩაიდება პირობა, რომლის თანახმადაც ხელშეკრულების გაფორმება მოხდება იმ შემთხვევაში, თუ თანხები ხელმისაწვდომი იქნება და არ მოხდება მათი რეალოკაცია გზის პროექტისთვის. (იხილეთ ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომის ოქმი №46).

უნდა აღინიშნოს, რომ საანგარიშო პერიოდის მეორე ნახევარში, მას შემდეგ, რაც ცნობილი გახდა გზის პროექტის შესრულების დეტალები, ენერგონფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტმა ნავთობისა და გაზის სახელმწიფო კორპორაციისთვის ჩრდილო-სამხრეთის გაზსადენის რეაბილიტაციის მიზნებისთვის საერთაშორისო ტერდერით შეისყიდა 6 მილიონ 12 ათას 757 აშშ დოლარის ღირებულების მიღები და მოწყობილობები. როგორც პროექტის მენეჯმენტმა ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს განუმარტა, კორპორაცია, ანუ სახელმწიფო თავის თავზე იღებს სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელებას. ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის ენერგონფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი ამ სამუშაოებში მხოლოდ ტექნიკური აღჭურვილობის შექნის წილით შევიდა. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ პროექტის ფარგლებში მეოთხე ფაზა ნაწილობრივ იქნა დაფინანსებული.

5.3. რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი

მონიტორინგის პარტნერი – 2009 წლის 1 დეკემბერიდან 2010 წლის 1 დეკემბერი აღმოჩენა შედეგების განხილვას განხილვაში რეგიონული რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის რეაბილიტაციის შედეგების დაფინანსებაში. ეს-სი-ჯიმ აროების დაფინანსებაში საერთაშორისო სახელმწიფო სამუშაოების დამატებით განვითარებას ათასწლეულის გამოწვევის სახელმწიფო სამუშაოების განხორციელებას. ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის ენერგონფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი ამ სამუშაოებში მხოლოდ ტექნიკური აღჭურვილობის შექნის წილით შევიდა. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ პროექტის ფარგლებში მეოთხე ფაზა ნაწილობრივ იქნა დაფინანსებული.

რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტის მიზანია მუნიციპალური მომსახურების გაუმჯობესება. პროექტი ითვალისწინებს გრანტების გამოყოფას უფლებამოსილი (ადგილობრივი თვითმმართველობა, მუნიციპალური საარმო და ცენტრალური მთავრობა) სამთავრობო ორგანიზაციებისთვის ინფრასტრუქტურის განვითარების მიზნით. პროექტის ფარგლებში ხდება წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის სისტემების აღდგენა ქ. ფოთში, ქობულეთში, ქუთაისში, ბაკურიანსა და ბორჯომში. ამასთან – თანადაფინანსების მიზნით, სა-

ქართველოს ათასნლეულის ფონდი თანამშრომლობს ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკთან (EBRD), შვედეთის საერთაშორისო განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოსთან (SIDA), ევროკომისის დელეგაციასთან საქართველოში (EC Delegation) და სხვა დონორებთან, რამაც შესაძლებელი გახადა უფრო მასშტაბური პროექტების განხორციელება. პროექტს მართავს საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდი.

რეგიონული ინფრასტრუქტურის განვითარებისთვის კომპაქტის ხელმოწერის მომენტისთვის განსაზღვრული იყო 60 მილიონი აშშ დოლარის გამოყოფა. მრავალჯერადი მოდიფიკაციის შემდეგ, 2010 წლის ნოემბრისთვის ამ მიმართულებით 54, 735 მილიონი აშშ დოლარია გათვალისწინებული. ამასთან – პროგრამაში თავდაპირველი დიზაინით გათვალისწინებული დასაფინანსებელი პროექტების რაოდენობა შემცირებულია, რაზეც ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი გასულ წელსაც მიუთიოთ შედა.

შეგახსნებთ, რომ 2008 წელს, ძირითადად სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციაში შექმნილი პრობლემების მიზეზით, კომპაქტში განხორციელებული ცვლილების თანახმად, სამცხე-ჯავახეთის გზების რეაბილიტაციისთვის დამატებითი თანხების გამოყოფა მოხდა რეგიონული ინფრასტრუქტურის პროექტიდან, რამაც ამ პროექტის დაფინანსებაში „ათასნლეულის გამოწვევა საქართველოს“ წილი 60 მილიონი აშშ დოლარიდან 43,485 მილიონ აშშ დოლარამდე შემცირა. ამ გადაწყვეტილების შედეგად, პირველ ეტაპზე იდენტიფიცირებული დაფინანსების კანდიდატი 7 წყალმომარაგების და 3 ირიგაციის პროექტიდან იდენტიფიცირებულ წყალმომარაგების პროექტთა ნუსხა ხუთამდე შემცირდა. ანუ დამტკიცებული და დაფინანსების კანდიდატი პროექტებიდან 2008 წელს ამოიღეს ორი - რუსთავის წყალმომარაგების სისტემის და წყალტუბოს წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის პროექტი. 2008 წლის ნოემბრში კომპაქტში ახალი ცვლილება შევიდა, რომელმაც პროექტის ბიუჯეტი კვლავ გაზარდა – ამჯერად 69, 485 მილიონ აშშ დოლარამდე, შემდევ კი შემცირდა ჯერ – 57 მილიონ 735 ათასი აშშ დოლარამდე. 2010 წლის ნოემბრის მონაცემებით კი – 54, 735 მილიონი აშშ დოლარამდე. თანხების მუდმივი გადანაცვლების პროცესს პროექტის ფარგლებში განსახორციელებელი პროექტების ნანილი შეენირა, კერძოდ: დღის მონაცემებით, პირველ ეტაპზე იდენტიფიცირებული დაფინანსების კანდიდატი 7 წყალმომარაგების და 3 ირიგაციის პროექტიდან იდენტიფიცირებულ წყალმომარაგების პროექტთა ნუსხა ხუთამდე შემცირდა. ანუ დამტკიცებული და დაფინანსების კანდიდატი პროექტებიდან 2008 წელს ამოიღეს ორი - რუსთავის წყალმომარაგების სისტემის და წყალტუბოს წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის პროექტი.

2008 წელს პროექტების რიცხვის შემცირების დასაბუთებაში, საუბარი იყო იმაზე, რომ: „თავდაპირველი იდენტიფიკაციის პროცესში არჩევანი გაკეთდა ისეთ პროექტებზე, რომელთა საინვესტიციოდ მომზადებს პროცესი, სხვა დონორების მონანილეობის გამო, დაწყებული იყო (ევროკავშირის დაფინანსებით მომზადებული იყო ან მიმდინარეობდა ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევები ფოთის, ქუთაისის, ქობულეთის, რუსთავის, ბორჯომისა და ბაკურიანის წყალმომარაგების პროექტზე). მსოფლიო ბანკმა და „BP“-მ გამოთქვეს მზადყოფნა პროექტირების სამუშაოების დაფინანსებაზე). თუმცა, იდენტიფიცირებულ პროექტთა შორის იყო ისეთებიც, რომელთა მომზადება დაწყებული არ იყო: ზემო სამგორის, ქვემო სამგორის და ტბისიკუმისის ირიგაციის პროექტები და წყალტუბოს წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის რეაბილიტაციის პროექტი. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ათასნლეულის ფონდმა დააფინანსა აღნიშნული პროექტების ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევები, მათი სრულად განხორციელება კომპაქტის ვადებში, ანუ ხუთ წელიწადში, ეჭვის ქვეშ დადგა.“ (იხილეთ ფონდი ათასნლეულის გამოწვევა-საქართველოს წერილი ეკონომიკის პოლიტიკის კვლევის ცენტრის 21/10/08 წერილის პასუხად).

ამ მიზეზისა და დაფინანსების გაზრდის მიუხედვევად, მუნიციპალური განვითარების ფონდის დასაფინანსებელი პროექტების ნუსხა არ შეცვლილა და მასში 2010 წლის დეკემბრისთვის კვლავ 5 წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაციის პროექტის დაფინანსებაა გათვალისწინებული, 2 – პროექტის ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევა და 1 – სარწყავი სისტემის სამშენებლო პროექტის მომზადება.

პროექტების სტატუსში ნათევამია, რომ ყველა პროექტი უნდა დასრულდეს 2010 წლის პოლოსთვის.

ამასთან, საინტერესოა, რომ მონიტორინგის პერიოდში – 2009 წლის 1 დეკემბრიდან 2010 წლის 1 ნოემბრამდე ცვლილებებია განხორციელებული თავად ამ პროექტის შიგნით განსახორციელებელი პროექტების დაფინანსებაში. კერძოდ:

1. ფუთის მუნიციპალური წყალმომარაგების პროექტი – საერთო ღირებულებიდან 15 მილიონ 870 ათასი აშშ დოლარი, ემ-სი-ჯის წილი – 4 მილიონ 550 ათასი აშშ დოლარი, რომელიც დეისტვის შემცირებულია 3 მილიონ 852 ათას დოლარამდე;

2. ქუთაისის მუნიციპალური წყალმომარაგების პროექტი – საერთო ღირებულება 20 მილიონ 499 ათასი აშშ დოლარი, აქედან ემ-სი-ჯის წილი – 11 მილიონ 970 ათასი აშშ დოლარი. ემ-სი-ჯი-ს წილი შემცირებულია 10 მილიონ 419 ათას აშშ დოლარამდე.

3. ქობულეთის მუნიციპალური წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის რეაბილიტაციის პროექტი – საერთო ღირებულება 22 მილიონ 180 ათასი აშშ დოლარი, ემ-სი-ჯის წილი – 18 მილიონ 800 ათასი აშშ დოლარიდან შემცირებულია 18 მილიონ 424 მილიონ აშშ დოლარამდე.

4. ბაკურიანის მუნიციპალური წყალმომარაგების პროექტი – 9 მილიონ 86 ათასი. ემ-სი-ჯის წილი – 7,7 მილიონი აშშ დოლარი გაზრდილია 8,9 მილიონ აშშ დოლარამდე.

5. ბორჯომის მუნიციპალური წყალმომარაგების პროექტი – 26 მილიონ 98 ათასი. ემ-სი-ჯის წილი – გასული წლის 15 მილიონ აშშ დოლარიდან გაზრდილია 16 მილიონ 625 ათას აშშ დოლარამდე;

უცვლელი დარჩა ტექნიკური კვლევის და პროექტის მომზადების საფასური:

6. ზემო სამგორის სარწყავი სისტემების სამშენებლო პროექტების მომზადება – 1 მილიონი აშშ დოლარი.

7. წყალტუბოს წყალმომარაგების კანალიზაციის პროექტის ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევა – 250 000 აშშ დოლარი;

8. ზემო სამგორის, ქვემო სამგორის და ტბისი-კუმისის სარწყავი სისტემების ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევა. – 229 000 აშშ დოლარი.

ეს ცვლილებები მოხმობს, რომ საკუთარი მონაწილეობის შემცირებით ემ-სი-ჯიმ რეალურად განსახორციელებელი სამუშაოების დაფინანსების ტვირთის ნაწილი გადაუნანილა სხვა დონორებსა და სახელმწიფოს.

გარდა ამისა, სანტერესოა კიდევ ერთი ფაქტორი. მონიტორინგის პერიოდის დაწყებისთვის უკვე დასრულებული იყო ფოთის წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაციის პროექტი და წყალტუბოსა და ზემო სამგორის პროექტების ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევები. ყველა დანარჩენი პროექტის დასრულება გათვალისწინებული გახდათ 2010 წლის მეოთხე კვარტალში (იხილეთ რეგონალური ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტიების სტატუსი 2010).

ასევე, მიმდინარე სამუშაოში პროექტების განხორციელების მიმდინარეობა ასე არის აღნერილი:

,2008 წლის შემოდგომაზე დაიწყო ქუთაისის წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაციის პროექტით გათვალისწინებული სამუშაოები, რაც გულისხმობს ქუთაისის წყალმომარაგების მომსახურების გაუმჯობესებას. ათასწლეულის ფონდის მიერ ფინანსდება საქალაქო ქსელის (30 ქუჩა) რეაბილიტაცია. გარდა ამისა, მოხდება ჭაბურღლილების, რეზერვუარებისა და სატუმბი სადგურების აღდგენა. აგრეთვე, ახალი ტუმბოების და წყალმზომების შეძენა და მონტაჟი. სამუშაოების დასრულება 2010 წლის ბოლოს არის დაგეგმილი. ქალაქის ქსელის რეაბილიტაცია 2 ქუჩაზე (ჭავჭავაძისა და ახალგაზრდობის ქუჩები) დასრულებულია. სამუშაოები გეგმის მიხედვით მიმდინარეობს დანარჩენ 28 ქუჩაზე და ავტოქარხნის ტერიტორიაზე.

დასრულდა საერთაშორისო ტენდერები წყალმომარაგების ქსელის რეაბილიტაციაზე „გორას“ დასახლებაში, რეზერვუარების რებილიტაციაზე, წყალმზომების შესყიდვაზე რეზერვუარებისა და ტუმბოებისთვის და წყალმზომების მოწყარულებები. გაფორმდა კონტრაქტები. ამჟამად მიმდინარეობს მობილიზაციის სამუშაოები.“

ქობულეთის წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის სისტემების რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში სამშენებლო სამუშაოები მიმდინარეობს წყლის რეზერვუარების და მაგისტრალური მილმდენის რეაბილიტაციაზე და წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის ქსელების რეაბილიტაციაზე.

ბაკურიანის წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის სისტემების რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში მიმდინარეობს სამშენებლო სამუშაოები რეზერვუარების მშენებლობასა და წყალმომარაგების/კანალიზაციის ქსელების რეაბილიტაციაზე. სამუშაოების დასრულება 2010 წლის ბოლოს არის დაგეგმილი.

დასრულდა საერთაშორისო ტენდერი ბაკურიანის წყლის გამწერდი ნაგებობის მშენებლობაზე. ამჟამად მიმდინარეობს მოლაპარაკებები გამარჯვებულ კომპანიასთან. სამუშაოები დაიწყება 2010 წლის მაისში და 2010 წლის დეკემბერში დასრულდება.

ბორჯომის წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის სისტემების რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში მიმდინარეობს სამუშაოები მშენებლობის პირველ (სათავე ნაგებობისა და ძირითადი მილის რეაბილიტაცია), მეორე (ქალაქის წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის ქსელების რეაბილიტაცია) და მესამე (გუჯარეთისა და სადგურის წყალმიმღების და მაგისტრალის მშენებლობა ახალ წყლის გამწმენდ ნაგებობამდე) ეტაპებზე. სამუშაოები 2010 წლის ნოემბერში დასრულდება.

2010 წლის 31 ოქტომბრის მონაცემებით კი (ანუ პროექტების სრულად დასრულებამდე მაქსიმუმ 2 თვით ადრე, და ბორჯომის პროექტის დასრულების მომენტისთვის) ათვისებული თანხების მაჩვენებელი საკმაოდ დაბალია, კერძოდ:

2010 წლის 31 ოქტომბრისთვის სულ რეგიონალური ინფრასტრუქტურის პროექტის ფარგლებში კომპაქტით გათვალისწინებული დაფინანსების 66 პროცენტია ასათვისებული, რაც ნიშნავს, რომ პროექტს დარჩენილ ორ თვეში ასათვისებელი დარჩა 34 პროცენტი, ანუ 5 წლიწადში ასათვისებელი თანხის მეხუთედი. ამასთან, ჩამორჩენაა არა მხოლოდ კომპაქტის თანხებთან მიმართებაში, არამედ წინასწარ ამ პრიორიტეტის დაგეგმილ ხარჯებთან მიმართებაშიც – (მენეჯმენტის მიერ დაგეგმილი იყო 2010 წლის 31 ოქტომბისთვის კომპაქტით გათვალისწინებული სრული დაფინანსების 93 პროცენტით ათვისება, თუმცა გეგმასთან მიმართებაშიც ჩამორჩენაა და შესრულების მაჩვენებელი 71 პროცენტის შეადგენს).

განსაკუთრებულად არის აღსანიშნავი ბაკურიანის მუნიციპალური წყალმომარაგების პროექტის ფარგლებში ასათვისებელი თანხის ოდენობა – პროექტის ფარგლებში 2010 წლის 31 ოქტომბრის მონაცემებით ათვისებულია დაგეგმილისა და კომპაქტით გათვალისწინებული თანხის სულ 40 პროცენტი. ქობულეთის პროექტში ამ ეტაპისთვის კომპაქტის თანხასთან მიმართებაში – 63, გეგმასთან მიმართებაში კი – 76 პროცენტი იყო ათვისებული; ქუთაისის პროექტში, შესაბამისად – 69 და 70 პროცენტი; რაც შეეხება ბორჯომის პროექტს, რომლის დასრულება წომიბრისთვის იყო ნაგარაუდევი, ამ პროექტში 31 ოქტომბრისთვის შესაბამისად, კომპაქტში გათვალისწინებული და დაგეგმილი თანხის 75 და 78 პროცენტია ათვისებული. ერთადერთი პროექტი, რომელიც თანხა სრულად არის ათვისებული, ფოთის მუნიციპალური წყალმომარაგების პროექტია. (თუმცა, როგორც აღვნიშნეთ, მისი სამუშაოები უკვე გასული წელს – 2009 წლის აგვისტოში იყო დასრულებულად გამოცხადებული).

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრით აზრით, ეს მონაცემები ცხადყოფს, რომ პროექტების 2010 წლის განმავლობაში დასრულების გეგმის შესრულება ნაკლებსავარაუდოა. ამის მაგალითი უკვე არის ბორჯომის მუნიციპალური წყალმომარაგების პროექტი.

გარდა ამისა, ვადებთან დაკავშირებულ პრობლემებს ართულებს რეგიონალური ინფრასტრუქტურის პროექტის პარტნიორების პოლიტიკაც. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, თანადაფინანსების მიზნით, საქართველოს ათასწლეულის ფონდი თანამშრომლობს ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკთან (EBRD). ორი ქალაქის წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაციის პროექტის შემთხვევაში სამუშაოების შეფერხების ერთ-ერთი მიზეზი იყო ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის მიერ ანგარიშგების მოთხოვნების ცვლილება. დღევანდელი ინფორმაციით, თავად EBRD პროექტის საკუთარი ნაწილის დასრულებას 2011 წლის ბოლომდე არ ვარაუდობს.

5.4. አጋጣጥናማሽን ስልጣን አገልግሎት ቅጂ

მონიტორინგის პაროლში ჩატვირთეს განვითარების ფონდი აგენტობის დაბალი ზოგით გამოიჩინდა. ამ პაროლში განისაზღვრა ფონდის თანხების შეაღმამი განკარგვის მიმართვება – რეგისტრაციის საგანვითლებლო პროცესის. თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ ათასების გამოცვების კორპუსია ამ პროცესის დაწყებაზე ითხოვს, თანხების განვითლების დისენტენსიუმი და ფორმირებული ჩამოყალიბება 2010 წლის 1 დეკემბრისთვის პრეპარობით ვერ მოხერხდა.

ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ თუ გასული მონიტორინგის პერიოდში – 2009 წლის განმავლობაში ფონდში თანხების ხარჯვის მაქსიმალური ზრდა აღინიშნებოდა, 2009 წლის 31 სექტემბრიდან 2010 წლის 31 ოქტომბრა-მდე პერიოდში ფონდის ფარგლებში ათვისებული თანხების ტემპი დაბალია. კომპაქტის მეოთხე წლის პირველი კვარტლის მდგომარეობით (2009 წლის 31 მარტისთვის), ფონდის დირექტორთა საბჭოს მიერ უკვე დამტკი-ცებული იყო 10 პროექტი საერთო თანხით 21 მილიონი აშშ დოლარი, რაც ფონდის საინვესტიციო ბიუჯეტის დაახლოებით 84% შეადგენდა. (იხსილეთ კვარტალური შედეგების ანგარიში. კომპაქტის IV ნები, I კვარტალი).

ამასთან, შეგახსენებთ, რომ კომპაქტის მოქმედების მხოლოდ მეოთხე წელს – 2009 წელს შეიქმნა პროექტის მმართველი კომპანიის ვებ-გვერდი www.seaf.ge, რომელზეც განთავსებულია ინფორმაცია განხორციელებული საქმიანობის შესახებ. თუმცა ვებ-გვერდზე დღეს კვლავ გასული წლის 2009 წლის სექტემბრის ინფორმაციია განთავსებული – ანუ ერთი წლის განმავლობაში ვებ-გვერდის განახლება არ მომხდარა, რაც ინფორმაციის გამჭვირვალობისადმი ზედაპირული მიღებომის ნიშანი გახლავთ.

ფონდი „ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს“ კვარტალური ანგარიშის თანახმად, 2010 წლის 30 სექტემბრის მდგომარეობით, ფონდის საინვესტიციო პორტფოლიო იყო 10 კომპანია, რომლებშიც ინვესტირებული იყო 21,88 მილიონი აშშ დოლარი, რაც ფონდის საინვესტიციო ბიუჯეტის დაახლოებით 85 პროცენტს შედგენს. (იხილეთ ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს კვარტალური შედეგების ანგარიში. კომპაქტის მე5-ე წელი, მე2-ე კვარტალი).

ანუ, მონიტორინგის პერიოდში – ანუ ერთი წლის განმავლობაში ფონდის საინვესტიციო პორტფელის მხოლოდ დამატებით 1 პროცენტის ათვისება მოხდა.

რაც შეეხება რეინვესტირების მასშტაბებს – 2010 წლის სექტემბრის ბოლოსთვის, საინვესტიციო პორტფელის კომპანიებიდან ფონდის ანგარიშზე გადარიცხულმა საერთო შემოსავალმა შეადგინა დაახლოებით 5,7 მილიონი აშშ დოლარი. აქედან რეინვესტირებულია 1,89 მილიონი აშშ დოლარი.

შესაბამისად, 2010 წლის სექტემბრისთვის დამტკიცებული სანვაჭისი პროექტების ნუსხა ასეთა:

კომპანია	საქმიანობა	მდებარეობა
დფეკი	სამშენებლო მასალებით საცალო და საბიუტო ვაჭრობა	თბილისი
ბაზი	კონცენტრატებისა და საკონსერვო წარმოება	საგურამო
რჩეული	სასტუმროების ქსელი	თელავი, სიღნაღმი, ბათუმი, ქუთაისი
პიუნიკი	მეცნიერებლობა და საინკუბაციო კვერცხის წარმოება	კასპი
თეთრულდი	სასტუმრო	მესტია
ეკოპექტისი	თხილის წარმოება და ექსპორტი	მცხეთა
პრაიმ ბეტონი	ბეტონის წარმოება	ფოთი
მადაი	საქართველოს ტერიტორიულ წყლებში თევზის რეწვა და გადამუშავება	ფოთი
დფოგანი	კომბინირებული საკერძოს წარმოება	მარნეული
დელტა, კომი	ოპტიკურ-ბოჭკვერანი საკაბელო ინტერნეტის ინფრასტრუქტურის განვითარება	საქართველოს მთელი ტერიტორია

იხილვა: www.seaf.ge

როგორც მონიტორინგის მეოთხე ფაზის დასასრულს ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი წერდა, საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდში 2010 წელს ძირითადი აქცენტები უნდა გაკეთებულიყო ტექნიკური დახმარების პროექტებზე.

კვარტალური შედეგების თანახმად, 2010 წლის 30 სექტემბრისთვის დამტიცებული იყო 21 ტექნიკური დამარტების პროექტი, აქედან 9 იყო დასრულებული. (იხილეთ ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს კვარტალური შედეგების ანგარიში. კომპაქტის მე-5 წელი, მე-2-ე კვარტალი).

ამას გარდა, საანგარიშო პერიოდში აქტუალური გახდა ფონდის შემდგომი არსებობის ფორმის განხილვა. აღნიშნული საკითხი გატანილ იქნა ფონდი – ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს სამეთვალყურეო საბჭოს 46-ე სხდომაზე. საკითხი ეხებოდა საქართველოს რეგიონული განვითარების ფონდის შემოსავლების შემდგომ განთავსებას. ფონდი შემოსავლებს მიღებს არსებული საინვესტიციო პორტფელის კომპანიებიდან და ახალი ინვესტიციებიდან არსებული საინვესტიციო პორტფელის კომპანიებიდან და ახალი ინვესტიციების სესხის პროცენტისა და ძირითადი თანხის აკრეფის, ასევე – ამ კომპანიებში საკუთარი წილის გაყიდვის გზით 2010 წლის პერიოდები (ფონდის დახურვის თარიღი).

კონსულტაციების შედეგად გამოიკვეთა შემოსავლების განთავსების ორი ალტერნატიული ვარიანტი. რომელთა შორისაც უნდა გაეკთდეს არჩევანი:

რეგიონული განვითარების ფონდის შემოსავლებით მხარდაჭერილი იქნება საგანმანათლებლო პროგრამები უმეტესად საქართველოს რეგიონებში;

შეიქმნება ახალი საინვესტიციო ფონდი, რომელიც დაფინანსდება ფონდის შემოსავლებიდან. (იხილეთ „ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს“ სამეთვალყურეო სხდომის ოქმი №47).

სამეთვალყურეო საბჭომ ვერ შეძლო გადაწყვეტილების მიღება აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით. სხდომის წევრებმა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში უფრო დიდი ჩართულობის აუცილებლობის შესახებ განაცხადეს.

ამასთან, ალსანიშნავია, რომ აღნიშნული სამეთვალყურეო საბჭოს სხდომა 2010 წლის 11 ივნისით არის დათარილებული. მნიშვნელოვანია, რომ ვადების დაჩქარების აუცილებლობაზე ამავე სხდომაზე ემ სი-სი-ს ნარმომადებელი (ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაციის) მიანიშნებდა. მისი განცხადებით, ემ-სი-სის პერსპექტივით ეს გადაწყვეტილება პროგრამის დახურვის გეგმის ნაწილი უნდა ყოფილიყო და, შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ამ საკითხზე მთავრობის მიერ გადაწყვეტილების დროულად მიღება. (იხილეთ „ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს“ სამეთვალყურეო სხდომის ოქმი №47).

„ფონდში ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს“ მიერ ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრისთვის მიწოდებული ინფორმაციით, 2010 წლის 1 დეკემბრისთვის გადაწყვეტილება მიღებულია იმასთან დაკავშირებით, რომ ფონდის სახსრები მიმართულ იყოს რეგიონალური საგანმანათლებლო პროგრამებისკენ. თუმცა, ამ თანხების განკარგვის წესი და მექანიზმი ამ ეტაპზეც განსაზღვრული არ არის.

5.5. აბრობიზნესის განვითარების პროექტი

აბრობიზნესის განვითარების პროექტი ძირითადი აქცივობა მონიტორინგის პირველ იქ თვეში გახდოს იღებული. დანარჩენი დრო არიენდების მონიტორინგისა და პროექტის დასრულების სამუშაოების მოხარული. პროექტის ფარგლებში დაიკანდებულია 286 პროექტი. 2010 წლის 31 თებერვალის მონაცემებით პროექტს ათვისებული პროცედური კომარჯით გათვალისწინებული თანხის 93 პროცენტი.

ნივარეარი იფორმაციით პროექტის დასრულება ვალია დაცვით მოხარედა. ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის სახით ხალი არსახული იფორმაციით, ვალია განვითარების შესრულებების 30 სექტემბრისთვის თანხა ჩამოაფრის მხოლოდ ერთ პროექტს – 19,320 აშშ ლოდარი.

აგრობიზნესის განვითარების პროექტი ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის საწარმოთა განვითარების კომპონენტის შემადგენელი პროექტია. მისი ბიუჯეტი კომპაქტის ხელმოწერის მომენტისთვის იყო 15 მილიონი აშშ დოლარი, დაცვისთვის კი (ბოლო – 2010 წლის 31 ოქტომბრის მდგომარეობით) ბიუჯეტი 20 მილიონ 530 ათასი აშშ დოლარია. პროექტი 4,5 წლიანია.

გადაწყვეტილება პროექტის ბიუჯეტის გაზრდის შესახებ პირველად მიღებულ იქნა 2009 წლის გაზაფხულზე პროექტის მიერ თანხების ათვისების მაჩვენებლის ზრდის დაფიქსირების შემდეგ. აგრობიზნესის განვითარების პროექტს სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტის მსგავსად, მონიტორინგის პერიოდშიც (2009 წლის 1 დეკემბერი – 2010 წლის 30 სექტემბერი) გაეზარდა დაფინანსება, თუმცა არა განსაკუთრებით მნიშვნელოვნად. კერძოდ: 2009 წლის 31 აგვისტოს მონაცემებით აგრობიზნესი რეაბილიტაციის პროექტის დაფინანსება იყო 20 მილიონ 200 ათასი აშშ დოლარი, რასაც 2010 წლის 31 ოქტომბრამდე 330 ათასი დაემატა.

შეგახსნებთ, რომ აგრობიზნესის განვითარების პროექტის ფარგლებში გაიცემოდა გრანტები, თანადაფინანსების პრინციპით, პირველადი წარმოების, ფერმერთა მომსახურების ცენტრების, მცირე გადამუშავებელი საწარმოების და უწყვეტი საწარმოო ჯაჭვის განვითარებისთვის საქართველოს ნებისმიერ რეგიონში. აგრობიზნესის განვითარების პროექტის საქმიანობა ორ კომპონენტს მოიცავს. ესენია: საწარმოთა ხელშეწყობა და უწყვეტი საწარმოო ჯაჭვი. გრანტები გაიცემა შემდეგი ტიპის საქმიანობის დასაფინანსებლად:

პირველადი წარმოება - გრანტის თანხის მაქსიმალური ოდენობაა 50,000 აშშ დოლარი, თანამონაწილეობის მინი-მალური განაკვეთი - 1:0,5 (ყოველი 1 გრანტის მისაღებად ფერმერმა უნდა წარმოადგინოს 0.5 თანადაფინანსება). პირველადი წარმოების პროექტის ტიპიური მაგალითია - სანერგე მეურნეობა, მეცხოველეობის ფერმა, საფუტკრე მეურნეობა და ა.შ.

ფერმერთა მომსახურების ცენტრის შექმნა - ფერმერთა მომსახურების ცენტრი ერთგვარი აგრონომიული მაღაზია, სადაც ფერმერს შესაძლებლობა ექნება შეიძინოს საჭირო სასოფლო-სამეურნეო წარმოების საშუალებები (სათესლე-სარგავი მასალა, სასუჟი, შხაბ-ქიმიკატები), მიიღოს კონსულტაციები ან ისარგებლოს აგროტექნიკის მომსახურებით. გრანტის თანხის მაქსიმალური ოდენობაა 50,000 აშშ დოლარი, თანამონაწილეობის მინიმალური განაკვეთი - 1:0,75 (ყოველ 1 გრანტის მისაღებად ფერმერმა უნდა წარმოადგინა 0.75 თანადაფინანსება).

მცირე გადამუშავება - გრანტის თანხის მაქსიმალური ოდენობაა 50.000 აშშ დოლარი, თანამონაწილეობის მინი-მალური განაკვეთი - 1:1 (ყოველ 1 გრანტის მისაღებად ფერმერმა უნდა წარმოადგინოს 1 თანადაფინანსება).

საწარმოო ჯაჭვის შექმნა - სოფლის მეურნეობის პროდუქციის მოყვანის, შენახვის, გადამუშავების, მისთვის სა-საქონლო სახის მიცემისა და ბაზარზე ხარისხიანი პროდუქციის დამკვიდრების მიზნით. გრანტის თანხის მაქსიმალური ოდენობაა 150,000 აშშ დოლარი, თანამონაწილეობის მინიმალური განაკვეთი - 1:1 (ყოველ 1 გრანტის მისაღებად ფერმერმა უნდა წარმოადგინოს 1 თანადაფინანსება).

აღსანიშნავია, რომ მონიტორინგის მეოთხე ეტაპის მსგავსად, მეხუთე, ანუ დასკვნით ეტაპზე მონიტორინგის პირველი თვეები გამოირჩეოდა დაფინანსების ათვისების მაღალი ტემპით.

2009 წლის დეკემბერში ხელი მოუწერა ხელშეკრულებებს ახალი, სატრაქტორო ინიციატივის ფარგლებში, რომელიც ფერმერთა მომსახურების უკვე დაფინანსებული და წარმატებული ცენტრებისთვის 150,000 აშშ დოლარის ოდენობის გრანტის გამოყოფას ითვალისწინებდა თანადაფინანსების (50%) საფუძველზე. ამ ახალი ინიციატივის შედეგად შესყიდული იქნა 30 ერთეულამდე ტრაქტორი მისაბმელებით და ასევე, 2 კომბაინი. N-ნავარაუდევი იყო, რომ სატრაქტორო ინიციატივა დამატებით 70-მდე ადამიანს დაასაქმებდა და 3,000-მდე ადგილობრივ ფერმერს მისცემდა თანამედროვე ტექნიკით სარგებლობის საშუალებას.

2010 წლის აპრილის მდგომარეობით ჩატარებული იყო საგრანტო შერჩევის 9 რაუნდი და 2 ტენდერი. რომლის შედეგადაც ხელი მოეწერა 286 საგრანტო ხელშეკრულებას, საერთო თანხით 16 მილიონი აშშ დოლარი. (იხილეთ www.mcg.ge)

აპრილის შემდეგ დაფინანსებული პროექტების რაოდენობა, პრაქტიკულად, აღარ გაზრდილა.

ბოლო ინფორმაციით, მეხუთე საპროგრამო წლის მეორე კვარტლის დასასრულისთვის, ანუ 2010 წლის 30 სექტემბრისთვის ათასწლეულის ფონდისა და „სი-ენ-ეფ-ეი-საქართველოს“ მიერ ხელმოწერილი 286 პროექტის ბიუჯეტი შეადგენდა 16,114,598 აშშ დოლარს, აქედან აუთვისებელი 19,320 აშშ დოლარი ჩამოჭრილ იქნა ერთ-ერთი პროექტიდან ვალდებულებების შეუსრულებლობის გამო. ამ ეტაპისთვის საგრანტო ფონდიდან გაცემულ იქნა დაახლოებით 1,500,000 აშშ დოლარი, რამაც მთლიანობაში შეადგინა 14,540,368 აშშ დოლარი. (იხილეთ კვარტალური შედეგების ანგარიში, კომპაქტის მე-5 წელი, მე-2 კვარტალი).

აღსანიშნავია, რომ ხელმოწერილი 286 ხელშეკრულებიდან (16,114,598 აშშ დოლარი) 238 პროექტი საწარმოთა ხელშეწყობის კომპონენტს განეკუთვნებოდა და მათი ბიუჯეტი 9,418,224 აშშ დოლარს შეადგენდა. 38 პროექტი უწყვეტი საწარმოო ჯაჭვის კომპონენტს განეკუთვნება და 5,197,124 აშშ დოლარის ლირებულებისაა. სატრაქტორო პარკის კომპონენტის ფარგლებში ხელმოწერილია 10 პროექტი, საერთო თანხით 1,499,250 აშშ დოლარი.

მნიშვნელოვანია, რომ პროექტის მიზნებში განსაზღვრული იყო, რომ აგრობიზნესის განვითარების პროექტის განხორციელების შედეგად, 2011 წლისთვის დაგეგმილი იყო 300-მდე პროექტის დაფინანსება. ამის შედეგადაც სოფლად დაახლოებით 2,934 ახალი სამუშაო ადგილი უნდა შექმნილიყო და არაპირდაპირი სარგებელი 70,000-ზე მეტი ადგილობრივ ფერმერს მიელო.

როგორც 2010 წლის 30 სექტემბრით მოწოდებულ ანგარიშშია ნათევამი, პროექტის ფარგლებში ამ ეტაპისთვის მართლაც დაფინანსებული იყო 286-მდე პროექტი. ამასთან, 2010 წლის 31 ოქტომბრის მონაცემებით პროექტს ათვისებული ჰქონდა კომპაქტით გათვალისწინებული თანხის 93 პროცენტი. 2010 წლის ნოემბრის მინურულს პროექტმა დახურვის პრეზენტაცია მოახდინა, რომელზეც აღნიშნული იყო, რომ თანადაფინანსების ჩათვლით სოფლის მეურნეობაში განხორციელებული ინვესტიციების ოდენობამ 32 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა.

6. ათასნლევის ბამოწვევის პროგრამის ბაბიძების პირსაცხოვი

2004 წლის იანვარში ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობამ გარდამავალ ეტაპზე მყოფი ქვეყნების დასახმარებლად შეიმუშავა სრულიად ახალი მექანიზმი, რომლის დასაფინანსებლად ათასნლეულის გამოწვევის ანგარიში შექმნა. პროგრამის განხორციელება და ადმინისტრირება ამ მიზნით ჩამოყალიბებულ ათასნლეულის გამოწვევის კორპორაციას დაევალა.

შეგახსნებთ, რომ საქართველოსა და აშშ-ს მთავრობებს შორის ხელმოწერილი ათასნლეულის გამოწვევის პროგრამის კომპაქტის დასრულების ვადა 2011 წლის 7 აპრილია. 120 დღეა გათვალისწინებული პროექტის დასრულების სამუშაოებისთვის.

ათასნლეულის გამოწვევის კორპორაციამ უკვე გამოქვეყნა 2011 წელს დახმარების პოტენციურ მიმღები ქვეყნების ორი ჯგუფის სია: დაბალი შემოსავლების და საშუალო დაბალი შემოსავლების ქვენების.

საქართველო ამ ეტაპზე საშუალო დაბალშემოსავლიანი ქვეყნების რიგს მიეკუთვნება. ათასნლეულის გამოწვევის კორპორაცია გრანტის მიღების პირობების შემუშავებისას მხოლოდ დამაკმაყოფილებელი ეკონომიკური ინდიკატორების არსებობით არ შემოფარგლულა. იმის დასადგენად, თუ რამდენად შეესაბამება კანდიდატი ქვეყანა ათასნლეულის გამოწვევის კორპორაციის მოთხოვნებს, შემუშავებულია კრიტერიუმების ფართო ჯგუფი.

კრიტერიუმების პირველი ჯგუფი ეკონომიკის თავისუფლების ხარისხს და ისეთ ფაქტორებს ითვალისწინებს, როგორიცაა ლიბერალური სავაჭრო რეჟიმი, ფისკალური პოლიტიკა, ძირითადი მაკროეკონომიკური აგრეგატები: ინფლაციის დასაშვები დონე, სტაბილურობა და ბიზნესის წარმოებისათვის აუცილებელი ზოგადი კლიმატი.

კრიტერიუმთა მეორე ჯგუფის მიხედვით აუცილებელია ქვეყანა მნიშვნელოვან ნაბიჯებს დგამდეს სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობის, კანონის უზენაესობის დამკვიდრების, პოლიტიკური უფლებების, მთავრობის ეფექტურობის ზრდისა და კორუფციის კონტროლისკენ.

სხვა მოთხოვნები ითვალისწინებენ ჯანდაცვისა და განათლების სფეროების განვითარების ხელშეწყობასა და სახელმწიფო ხარჯების ზრდას ამ დარგებში.

ამას გარდა, ათასნლეულის გამოწვევის კორპორაციის კრიტერიუმების მიხედვით, დაბალშემოსავლიანი ქვეყნების ჯგუფის განსაზღვრისას ერთ სულ მოსახლეზე მთლიანი ეროვნული შემოსავალი 2011 წლისთვის უნდა შეადგენდეს 1,905 აშშ დოლარს. ხოლო საშუალო დაბალშემოსავლიანი ქვეყნების ჯგუფის მთლიანი ეროვნული შემოსავალი უნდა შეადგენდეს 1,906 აშშ დოლარიდან 3,945 აშშ დოლარამდე.

დღეისათვის, საქართველოს მთლიანი ეროვნული შემოსავალი ერთ სულ მოსახლეზე 2,530 აშშ დოლარს შეადგენს და საქართველო შემოსავლების მხრივ იმავე ჯგუფშია, რომელშიც ანგოლა, სომხეთი, ბუტანი, ეკუადორი, გუატემალა, თაილანდია, პარაგვაი, თურქეთი, უკრაინა და ა.შ სულ 29 ქვეყანა.

ზემოთ დასახელებული კრიტერიუმების პირობებში საქართველოს აქვს კარგი პერსპექტივა ათასნლეულის გამოწვევის პროგრამის ფარგლებში დაფინანსებულ ქვეყნებს შორის კვლავ მოხვდეს. თუმცა დღემდე არ არსებობს ქვეყნისათვის კომპაქტის მეორედ მიღების პრაქტიკა.

ათასნლეულის გამოწვევის დირექტორთა საბჭო დეკემბრის შუა რიცხვებში მიიღებს გადაწყვეტილებას დახმარების ახალი პროგრამის დასამტკიცებლად. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს მთავრობამ შესაძლო მომავალი კომპაქტისთვის ჯერ-ჯერობით მხოლოდ უნივერსიტეტის მშენებლობის სურვილი გამოთქვა, რაზეც განცხადება საქართველოს პრეზიდენტმა აშშ-ში ვიზიტის დროს გააკეთა. საქართველოს მიერ შეთავაზებული სხვა პრიორიტეტების შესახებ დეტალური ინფორმაცია ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს ამ ეტაპზე არ გააჩნია.

7. ლასქონები ღ ჩამოვლაში

„ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამა“ უკვე დასასრულ ეტაპზეა. დღეს უკვე შეიძლება ითქვას, რომ პროგრამის ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა პროექტების მართვის გამოცდილების არქონა და პროგრამის განხორციელების საწყის ეტაპზე დავვებული შეცდომები იყო. შეცდომები დაშვებულ იქნა მართვის პრაქტიკულად ყველა ეტაპზე. განსაკუთრებით ეს ეხება სამცხე-ჯავახეთის გზის რეაბილიტაციის პროექტს, რომელიც მთელი პროგრამის დიზაინის ცვლილების მიზეზი გახდა:

პირველ ეტაპზე პროექტების ღირებულების წინასწარი შეფასება მოხდა ოპტიმისტურად, რაც წინასწარ დაგეგმილი დაფინანსების ზრდის ერთ-ერთ მიზეზად იქცა;

ოპტიმისტური შეფასებების ფონზე მიღებულმა გაძვირებულმა სატენდერო შედეგებმა გამოიწვია პროექტების მენეჯმენტის მიერ ტენდერების შედეგების ჩაშლა, რამაც უკვე არა მხოლოდ დაფინანსების, არამედ ვადების პრობლემაც გააჩინა;

ვადების პრობლემების პარალელურად გაჩნდა მომსახურებისა გაძვირებისა და ფორსმაჟორების თემა;

სარეაბილიტაციო სამუშაოების პროექტირების დაბალმა დონემ, წინასწარი შეფასებების არაადეკვატურობამ, მთელი რიგი გარემოსდაცვითი თუ სტანდარტიზაციის და სხვა საკითხების გაუთვალისწინებლობამ კონტრაქტორ კომპანიებთან ხელშეკრულებების დადების დროს, შემდგომში კონტრაქტების არაერთგზისი ცვლილება და სამუშაოების ფასის შემდგომი ზრდა გამოიწვია;

საწყის ეტაპზე არასათანადო კონტრაქტების გაფორმების გამო, შემდგომში გაძნელდა კონტრაქტის გაუქმება კომპანია „აშტრომ ინტერნეიშნელთან“, სახელმწიფოს დაზარალების გარეშე. კომპანია ფაქტობრივად მინიმალური დანაკარგებით გამოვიდა სიტუაციიდან;

მონიტორინგის პერიოდმა და „აშტრომ ინტერნეიშნელთან“ წარმოებული მოლაპარაკებების შედეგმა აჩვენა, რომ გზების სამუშაოებზე ჩატარებული ტენდერების დროს, გადაფასებულ იქნა კომპანიების შესაძლებლობები, რაც მათ მიერ მოვალეობის შესრულებაში პრობლემები შექმნა. ამასთან, ამავე პროცესში გამოიკვეთა, რომ შექნიზმები, რომელიც სიტუაციას 2009 წლის გაზაფხულზე და 2010 წლის ზაფხულში არსებული ფორსმაჟორული სიტუაციისგან დააზღვევდა და კონტრაქტორი კომპანიის მიერ ვალდებულებების შესრულებას, ან – მისი ადეკვატური ფინანსური პასუხისმგებლობის დაყენებას უზრუნველყოფდა, არასაკმარისი გახდათ.

პროექტის განხორციელების ბოლო ეტაპებზე, მათ შორის მიმდინარე საანგარიში პერიოდშიც, მენეჯმენტის მიერ არადროული და გაუბედავი გადაწყვეტილებების მიღებამ საფრთხე შეუქმნა სამცხე-ჯავახეთის პროექტის დროულ და ხარისხიან განხორციელებას. ასევე – ორი წლის განმავლობაში ზედიზედ მიგვიყვანა ფორსმაჟორულ სიტუაციამდე და ამ მოტივით პირდაპირი კონტრაქტების გაფორმებამდე ერთ შემთხვევაში დაახლოებით 35, მეორე შემთხვევაში კი 30 მილიონიანი კონტრაქტების.

თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 2009 წლისგან განსხვავებით 2010 წელს ფონდი „ათასწლეულის გამოწვევა – საქართველოს“ მენეჯერნებმა შეძლო 8,2 მილიონი აშშ დოლარის საჯარიშო სანქციები დაეკისრებინა კომპანიისთვის. აქვე აღასანიშნავია, რომ ახალ კონტრაქტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში ემ-სი-ჯი-ს მიერ დამატებითი გარანტიებია ჩადებული, რაც უდაოდ მისასალმებელია.

ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ შეზღუდული ვადები და განსახლების საკითხების წინასწარ გაუთვალისწინებლობა მონიტორინგის პერიოდში გახდა საქართველოს 3 მოქალაქის კერძო საკუთრების შელახვის წინაპირობა, რაც პროექტს ჩრდილს აყენებს;

ამას გარდა, აბსოლუტურად ყველა პროექტში, თავდაპირველად დაგეგმილი ხარჯების ათვისების მქონეთრად ჩამორჩენის ტენდენციამ მიგვიყვანა სიტუაციამდე, როცა პროექტის დასრულების ეტაპზე თანხების ათვისების მასშტაბები უპრეცედენტოდ დაჩქარებულია, რაც ხარისხობრივ პრობლემებს აჩენს. ამას გარდა – რეგიონული

ინფორმაციულურის პროექტებში თანხების ათვისების მაჩვენებელი პროექტების სრულად დასრულებას კვლავ საფრთხის ქვეშ ტოვებს.

ამასთან – ენერგოინფრასტრუქტურის პროექტის განხორციელებამ დაადასტურა რომ ენერგოსექტორში პროექტების მართვის უფრო დადებითი გამოცდილება არსებობს, ვიდრე გზების და სხვა ინფრასტრუქტურული პროექტების შემთხვევაში;

მონიტორინგის განხორციელების პერიოდში გამოიკვეთა ისიც, რომ ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში განსახორციელებელი პროექტების დასრულება კომპაქტის ვადაში კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას. ამასთან – ხელისუფელბა აგვიანებს გადაწყვეტილების მიღებას რეგიონული განვითარების ფონდის შემდგომ სტრუქტურულ მოწყობასთან დაკავშირებით;

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრს მიაჩნია, რომ ამ პრობლემების იდენტიფიცირების ფონზე, მაშინ, როცა კომპაქტის ვადის დასრულებამდე სულ 4 თვეა დარჩენილი, აუცილებელია ემ-სი-ჯის მენეჯმენტმა განსაკუთრებულ რეჟიმში იმუშაოს, რათა უზრუნველყოს დიდი მოცულობის სამუშაოების ეფექტიანად განხორციელება და შესაბამისად, დარჩენილი თანხების სრულად და ძროულად ათვისება;

ამასთან, აუცილებელია დაჩქარებულ ტემპებს არ შეენიროს ხარისხი – გასაძლიერებელია მონიტორინგი გზის რეაბილიტაციის ხარისხთან დაკავშირებით; ზოგადად, პროექტების განხორციელების ტემპების დაჩქარების აუცილებლობიდან გამომდინარე, აუცილებელია ხარისხობრივი კონტროლის გამკაცრება, რათა პროგრამის შედეგები მისი მიზნების ადეკვატური აღმოჩნდეს.

გზის გარდა ამ მხრივ განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს რეგიონული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პროექტი და რეგიონული განვითარების ფონდი, რომლის მიერ განხორციელებული ინვესტიციების უკუგების მაჩვენებელი იქნება შესაფასებელი 5 წლიანი გადასახედიდან; (შეგახსენებთ, რომ პროგრამის ეს კომპონენტი 10 წლიანია).

ამას გარდა, იმ შემთხვევაში, თუ ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაციამ დადებითი გადაწყვეტილება მიიღო საქართველოსთან ახალი კომპაქტის მიღებასთან დაკავშირებით, აუცილებლად მიგვაჩნია პრიორტეტების კომპონენტის განსაზღვრის დროს საზოგადოების მეტი ჩართულობის უზრუნველყოფა, რაც მიღწეულ უნდა იქნას პროცესის მეტი გამჭვირვალობით და საკონსულტაციო მექანიზმების ამოქმედებით.

გარდა ამისა, შემდგომში დაფინანსების მასშტაბების დაგეგმვისას აუცილებელია მათი სიზუსტის უზრუნველყოფა, კონტრაქტების გაფორმებისას და წინასწარი დაგეგმვის არასრულფასოვნებასთან დაკავშრებული საფრთხეების გათვალისწინება.

8. ბამოყვერებელი აბჩავისახები და ტექნიკა ბანდახსებები

ემ-სი-ჯი / MCG	ფონდი ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს
ემ-სი-სი / MCC	ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაცია
კომპაქტი	საგრანტო ხელშეკრულება, რომელიც გაფორმდა აშშ-ს მთავრობასა და საქართველოს მთავრობას შორის ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის ფარგლებში.
მონიტორინგის/სამუშაო ჯგუფი	„ეპონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრისა“ და „ფონდი ლია საზოგადოება საქართველოს“ წარმომადგენლებისაგან შემდგარი სამუშაო ჯგუფი
პროგრამა	ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამა

საქართველო, თბილისი 0186. ვაკე-ფშაველას 71, BCV.

ბლოკი 8, მერის სამსახური, საჯარო 7, მფლობელი 7.

ტელ: (995 32) 207 305

ფაქსი: (995 32) 207 305

ელ-ფოსტა: info@eprc.ge

www.eprc.ge